

dia flectetur igni cum admovent, et diris instrumentis subjectum cremant, tetroque odores ejus naribus infundunt. Ille jam usque ad ossa instillatus, et animam acturus, contentis ad beatum oculis dixit: Tu scis, Deus, me, cum evadere lecret, ignis cruciatibus propter legem emori. Quare propitius esto genti tuæ, nostro pro ipsis supplicio contentus. Fae ut eorum expiatorius sit sanguis meus, et pro eorum vita accipe meam. Hæc locutus vir sanctus, generose mortuus est. » Hæc Josephus: quæ cum tympano non adeo conveniunt, nisi dicamus reos in tympano non tantum fustibus, sed et ignibus, et quovis supplicio excruciaris solitos, quod verum esse liquet ex Auctoribus et Martyrum actis, Unde Lipsius, lib. *De cruciat.*: « Tympanum, ait, omnia hæc cruciamentorum genera complectitur. »

30. DUROS CORPORIS SUSTINE DOLORES: SECUNDUM ANIMAM VERO PROPTER TIMOREM TUUM LIBENTER HÆC PATIOR. — Illustre ergo et gloriosum fuit hoc Eleazarum martyrium, qui quasi dux septem fratribus ceterisque ad illud idem prævit. Quod circa ipse a Nazianzeno vocatur a primitiæ Martyrium veteris Testamenti, » sicut Stephanus novi. Est enim ante Eleazarum passi sint martyrium Abel, Isaias, Zacharias, Jeremias, ceterique prophætæ; tamen Eleazarus primus fuit, qui expresse pro vera in Deum fide et religione publice contra Antiochum eam subvertere

volentem, solennem martyrii agonem obiit.

Audi Nazianzenum: « Hic Eleazarus primitiæ eorum qui ante Christum passi sunt, quemadmodum Stephanus eorum qui post Christum, vir sacerdos et natu grandis, tum capillis, tum prudentia canis, prius quidem pro populo sacrificia et preces adhibens, nunc autem seipsum quoque Deo offerens, perfectissimam hostiam, ac totius populi expiatriam, faustum certaminis prælidium, loquens pariter, ac tacens exhortatio: septemque insuper filios offerens, institutionis suæ fructum, hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, omni legali sacrificio clariorem et puriorem. Filiorum enim virtutes parentibus adscribere æquissimum ac justissimum est. » Audi et elegia quæ Eleazarum merito dat Josephus, lib. *De Machab.* cap. VI: « O digne sacerdotio sacerdos! non polluisti sacros istos dentes, neque religionis hospitem ventrem immundorum esu contaminasti. O legis concentor, divinique sermonis studiosus! tales esse decet eos, qui legis sacrum ministerium proprio sanguine obeunt, et generoso sudore lethi doloribus resistent. Tu pater legumstrarum bonitatem tua patientia gloriose sanxisti, et sanctimoniam gravitate verborum stabilivisti, factisque tuis fidem conciliasti dictis divina discipline. O cruciatus vehementior senex, et igne acrior vetule, et affectionibus major Eleazar! O Felix senecta, quam fidele mortis sigillum absolvit! »

CAPUT SEPTIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Septem fratres Machabæi, hortante matre dignissima, Antiochi tormenta constantissime superant, ac martyrii lauream capessunt.

1. Contigit autem et septem fratres una cum matre sua apprehensos, compelli a rege edere contra fas carnes porcinas, flagris et taureis cruciatis. 2. Unus autem ex illis, qui erat primus, sic ait: Quid queris, et quid vis discere a nobis? parati sumus mori, magis quam patrias Dei leges prævaricari. 3. Iratus itaque rex jussit sartagine et ollas æneas succendi: quibus statim succensis, 4. jussit ei qui prior fuerat locutus amputari linguam; et, cute capitibus abstracta, summas quoque manus et pedes ei præscindi, cæteris ejus fratribus et matre insipientibus. 5. Et, cum jam per omnia inutilis factus esset, jussit ignem admoventi, et adhuc spirantem terreri in sartagine; in qua cum diu cruciaretur, cæteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter, 6. dicentes: Dominus Deus aspiciet veritatem, et consolabitur in nobis, quemadmodum in protestatione cantici declaravit Moyses: Et in servis suis consolabitur. 7. Mortuo itaque illo primo, hoc modo, sequentem deducebant ad illudendum; et, cute capitibus ejus cum capillis abstracta, interrogabant si manducaret prius, quam toto corpore per membra singula puniretur. 8. At ille, respondens patriæ voce, dixit: Non faciam. Propter quod et iste, sequenti loco, primi tormenta suscepit; 9. et in ultimo spiritu constitutus, sic ait: Tu quidem, scelestissime, in presenti vita nos perdis; sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æterna vitæ resurrectione suscitabit. 10. Post hunc tertius

illuditur, et linguam postulatus cito protulit, et manus constanter extendit; 11. et cum fiducia ait: E cæle ista possideo, sed propter Dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero; 12. ita ut rex, et qui cum ipso erant, mirarentur adolescentis animum, quod tanquam nihil duceret cruciatus. 13. Et hoc ita defuncto, quartum vexabant similiter torquentes. 14. Et, cum jam esset ad mortem, sic ait: Potius est ab hominibus mortis latos spem expectare a Deo, iterum ab ipso resuscilandos; tibi enim resurrectione ad vitam non erit. 15. Et cum admovissent quintum, vexabant eum. At ille, respiciens in eum, dixit: 16. Potestatem inter homines habens, cum sis corruptibilis, facis quod vis; noli autem putare genus nostrum a Deo esse derelictum. 17. Tu autem patienter sustine, et videbis magnam potestatem ipsius, qualiter te et semen tuum torquet. 18. Post hunc ducebant sextum, et is, mori incipiens, sic ait: Noli frustra errare; nos enim propter nosmetipsos hæc patimur, peccantes in Deum nostrum, et digna admiratione facta sunt in nobis; 19. tu autem ne existimes tibi impune futurum, quod contra Deum pugnare tentaveris. 20. Supra modum autem mater mirabilis, et bonorum memoria digna, quæ pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens, bono animo ferebat, propter spem quam in Deum habebat; 21. singulos illorum hortabatur voce patriæ fortiter, repleta sapientia; et femineæ cogitationi masculinum animum inserens, 22. dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuistis; neque enim ego spiritum et animam donavi vobis et vitam, et singulorum membra non ego ipsa compegi: 23. sed enim mundi Creator, qui formavit hominis nativitatem, quique omnium invenit originem, et spiritum vobis iterum cum misericordia reddet et vitam, sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges ejus. 24. Antiochus autem, contemni se arbitratus, simul et exprobrantis voce despecta, cum adhuc adolescentior superesset, non solum verbis hortabatur, sed et cum juramento affirmabat se divitem et beatum facturum, et translatum a patriis legibus amicum habiturum, et res necessarias ei præbitorum. 25. Sed ad hæc cum adolescens nequaquam inclinaretur, vocavit matrem, et suadebat ei ut adolescentem fieri in salutem. 26. Cum autem multis eam verbis esset hortatus, promisit suasuram se filio suo. 27. Itaque inclinata ad illum, irrides crudelium tyrannum, ait patriæ voce: Fili mi, miserrere mei, quæ te in utero novem mensibus portavi, et lac triennio dedi et alui, et in ætate istam perduxit. 28. Peto, nate, ut aspicias ad cælum et terram, et ad omnia quæ in eis sunt; et intelligas quia ex nihilo fecit illa Deus, et hominum genus; 29. ita fiet ut non timeas carnificem istum; sed dignus fratribus tuis effectus particeps, suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. 30. Cum hæc illa adhuc diceret, ait adolescens: Quem sustinetis? non obedio præcepto regis, sed præcepto legis quæ data est nobis per Moysen. 31. Tu vero, qui inventor omnis malitiæ factus es in Hebræos, non effugies manum Dei. 32. Nos enim pro peccatis nostris hæc patimur. 33. Et si nobis propter increpationem et correptionem Dominus Deus noster modicum iratus est; sed iterum reconciliabitur servis suis. 34. Tu autem, o sceleste, et omnium hominum flagitiosissime, noli frustra extolli vanis spebus in servos ejus inflammatus. 35. Nondum enim omnipotentis Dei, et omnia insipientius, judicium effugisti. 36. Nam fratres mei, modico nunc dolore sustentato, sub tormento æternæ vitæ effecti sunt; tu vero judicio Dei justas superbiæ tuæ pœnas exsolves. 37. Ego autem, sicut et fratres mei, animam et corpus meum trado pro patriis legibus; invocans Deum maturus genti nostræ propitium fieri, teque cum dolore sustentato, sub tormento confiteri quod ipse est Deus solus. 38. In me vero et in fratribus meis desinet Omnipotentis ira, quæ super omne genus nostrum justè superducta est. 39. Tunc rex accensus ira, in hunc super omnes crudelibus desavit, indigne ferens se derisum. 40. Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens. 41. Novissime autem post filios et mater consumpta est. 42. Igitur de sacrificiis et de nimis cruciatibus satis dictum est.

Contiunt hæc historia uno anno ante Malthæie et Judæ Machabæi Pontificatum, et bella cum Antiocho Epiphane, nimirum anno 143 Græcorum, qui fuit Antiochi Epiphani nonus, Ptolomæi Philometoris 13, urbis Romæ 386, ante Christi natalem 166. Ita Sallianus et alii.

1. CONTIGIT AUTEM ET SEPTIEM FRATRES UNA CUM MATRE SUA APPREHENSOS COMPELLI A REGE (Antiocho Epiphane) CONTRA FAS CARNES PORCINAS EDERE. — In veteri (nam in moderna non exstant) Josephi editione Græca horum septem fratrum nomina assignantur hæc. Primus vocabatur *Machabeus*, secundus *Aber*, tertius *Macher*, quartus *Judas*, quintus *Achas*, sextus *Areth*, septimus *Jacob*, mater vero *Machabea*, a qua filii omnes dicti sunt Machabæi (1), ait S. Thomas, licet Serarius ita dictos putet a fratre primo, cui nomen erat Machabæus; Scaliger vero a robore et fortitudine animi, sicut ex eodem dictus est Judas Machabæus: verius est eam vocatam fuisse *Salomen*, ut dicam verso 20. Erant omnes, inquit Josephus, genere illustres, corpore ventuosissimi; sed animo fornosiores, statu celibes plerique, vel omnes. Passi sunt Antiochie, eo enim redierat Antiochus Epiphane; ubi postea sub S. Petro primo Christi discipuli vocati sunt Christiani. Unde S. Augustinus, serm. 409 *De Temp.* cap. vi: «Sanctorum, inquit, Machabeorum basilica etiam in Antiochia predicatur. In illa scilicet civitate, que regis ipsius persecutoris nomine vocatur. Antiochum quippe regem persecutorem impium pertulerunt, et memoria martyrii eorum in Antiochia celebratur, ut simul sonet et nomen persecutoris, et memoria coronatoris. Hæc basilica a Christianis tenetur, et a Christianis edificata est.»

Porro qua etate hi septem fratres fuerint docet S. Chrysostomus, hom. *De Machabæis*: «Agonem, ait, proponens Christus non juvenes exercitatos ad certamina athletæ, sed primævos adolescentulos et cum ipsis senem Eleazarum, simulque mulierem anum, matrem septem adolescentium vult considerari.» Et Prudentius, hymno *De S. Romano*:

Narravit illud nobile ac memorabile
Certamen, una matrem quod septem editi
Gessere pueri, sed tamen factis viri.

Et infra:

Lingam tyrannos amputari jusserat.
Unx eis epulæ.

Et D. Ambrosius, in libro *De Jacob et vita beata*, cap. xi: «Insulare, ait, licet tyranno qui, dum callide a sene incipiendum putat, magistrum eli-

(1) Septem isti fratres Machabæi verisimiliter dicti sunt, non quod cum Juda Machabæo cognatione devincti erant, sed quia pro-defensione sue fidei mortem tanquam martyres oppeterant, eo tempore cum Judas et fratres ejus pro libertate religionis et patriæ fortiter decerta-
bant. (Alitell.)

git, qui discipulos faceret fortiores: quorum velut puerilem etatem premiis provocabat ad culpam, arguabat terribioribus ad formidinem. At illi non degeneres tanto duce responderunt: Quid contemis vel circumscribis ut pueros? sed fides cana est, sed valida disciplina. Exprobre, certa, subjecis quibus placet pœnis puerilia viscera, non invenies corda puerilia. » Et mox: «Quam viciis senectus, superabit æmula senectutis pueritia.»

FLAGRIS ET TAUREIS (Græce *μαρτυρία*), id est nervis taurorum cruciatis — et flagellatos.

2. UNUS AUTEM EX ILLIS, QUI ERAT PRIMUS (nominum *Machabeus*, ut dixi), SIC AIT: QUID QUÆRIS ET QUID VIS DISCERE ANOËIS? (vide hic animositatem Machabæi, qui regem alloquitur quasi puerum et discipulum) PARATI SUBUS MORI MAGIS QUAM PATRIAS DEI LEGES PRÆVARICARI. — Hic erat natu maximus et primogenitus; unde ipse unus pro omnibus respondet: ipsius enim os sensusque, erat os, sensusque cæterorum, qui in fide obfirmati pro ea optabant mortem et martyrium. Josephus, libro *De Machab.* cap. viii, addit Antiochum multis verbis et rationibus exhortatum fuisse hosce septem fratres ad comendendam patriam, ac nisi obedi-
rent, omnes cruciatus militatum esse; iheodice eis ostendisse omnium tormentorum instrumenta, quæ ad illos excrucians paraverat, nimirum fideiculas, rotas, equuleos, catapultas, lebetes, sartagine, digitos et manus ferreas, cuneos, ignes, etc., ac subjecisse: «Adolescentes, timete, et quod veneramus Numen id vobis per vim delinquentibus ignoscet;» mox omnes una mente et voce respondisse: «Parati sumus mori potius quam patria violare præcepta. Terres nos mortem nobis per tormenta mititandis; quasi qui non paulo ante quale hoc sit didiceris ab Eleazaro. Quod si sensus Hebræi etiam in tormentis pietatem retinerant, justus moriemur nos juvenes, com-
tempta tormentorum tuorum violentia, quam et præceptor noster vicit. Quapropter tenta, tyranne, num animas quoque nostras pro pietate pugnantem necare possis. Ne puta te nobis nocere cruciando; nos enim malis patienter ferendis virtutis præmia consequemur. At tu ob nostri cædem nefariam ab ultione divina eterno afflicere cruciati.»

3. IRATUS ITAQUE REX JUSSIT SARTAGINES ET OLLAS ÆNEAS SUCCENDI. — Plene erant, inquit Theophilus Alexandrinus, *Epist.* 3 *pascali*, ferventis olei sartagine, et ad frigenda sanctorum corpora ferre incredibili personabant; et tamen inter hæc omnia paradisum animo deambulantes, non sentiebant quod patiebantur, sed quod videre cupiebant. Porro «sartago, inquit Antonius Gallonius, lib. *De Martyrum cruciat.*, pag. 224, erat patella ovalis, vel rotunda, amplaque oleo, pice, resina ac sulphure referta, igni applicabatur; cumque ebullire atque effervesce inciperet, injiciebantur in eam utriusque sexus Christiani, qui constanter fortiter que in Christi fidei confessione per-

stitissent, ut instar piscium in oleum fervens con-
jectorum, torrentur ac suffrigerentur. » Ad illos
martyres aliquando toto corpore in sartagine
ampla fixos fuisse, uti contigit S. Euphemie;
aliquando vero non toto corpore, sed per mem-
bra singula; quamobrem hæc ibi litteris consi-
gnata habetur: «Mandavit præseus Proconsul eam,
id est sanctam virginem, serris membratim di-
vidi, et in sartagine divisa membra torreret, etc.»
Sartago ergo erat ad frigidandum; olla ad elixan-
dam carnes martyrum. «Erat enim olla, inquit
Gallonius, vas amplissimum ex ære factum, in
quo martyres ignominie gratia elixabantur; fa-
bricatum (ut quedam pervetuste ostendunt, quæ
ex hujusæ urbis ruinis erui nonnunquam solent)
ad oliarum, quibus utitur ad cibaria coquenda,
similitudinem, absque oris, cum duabus ansis,
quæ vel parim quadratæ erant, parimque ro-
tundæ; quadratæ ab imo ad medium, rotundæ
medio ad extremum. » Ad hæc conjiciebantur
etiam in ollam sic prælo pressi atque plicati, ut
pectus eorum ad genua pelleretur. Hujus alle-
rius modi testis est Josephus, loco citato, iis
verbis: «Carnificum manibus ollæ æneæ im-
ponitur (hoc poenali supplicio nomen est) prælo gy-
ratur, hoc est versato, sanctum caput ad genua
impellitur, siquæ corpore dorsum redacto, pug-
ni in eam, quam diximus, ollam miserime deli-
tuit.» Hæc ibi.

Advertat hic lector Josephum per prælum de-
notasse quoddam instrumenti pressorii genus:
prælum quippe non tantum trabem illam signi-
ficat, per quam in torculari, uva vel oliva calcata
premitur, sed etiam Budeo teste, instrumentum
pressorium, quo potissimum pannarii, chartarii
et librorum impressores utuntur.

4. ET CUTÆ CAPITIS ABSTRACTA, SUMMAS QUOQUE
MANUS ET PEDES (extremitates manuum et pedum)
ET PRÆSCINDI. — Addit Josephus, cap. ix: «Itaque
eorum natu maximum jussu in medium adduxere
satellites, et dilacerata ejus tunica, manus et bra-
chia loribus utrimque constrinxerunt. Deinde post-
quam eum flagris ad lassitudinem usque verbera-
runt, cum nihil proficerent, rotæ circumposue-
runt: circa quam distentus juvenis, exarticulatus,
omnibusque membris fractus, illi male dicebat in
hunc modum: Sceleratissime tyranne, celestis-
que justitiæ inimice et crudelis, nullum tu me ob
omicidium aut impium facinus hoc pacto tor-
ques, sed ob divine legis defensionem. Cum que
monerent eum satellites, ut se comedurum pro-
mitteret, quo cruciatus liberaretur, dixit: Non
ita valida est rota vestra, o impuri ministri, ut
meam rationem juguletis. Scæle membra mea,
carnemque comburite, et artus torque; nam per
omnia tormenta vobis persuadebo, solos Hebræos
pro virtute esse invictos. Hæc dicenti ignem illi
subjiciunt, et rotam insuper magis magisque dis-
tendunt, ita ut tota sanguine crucentaretur, et py-
raæ acervus, eruius guttis exstingueretur, machi-

naque axes carne circumfluere. Sed magnani-
mus ille, et Abramæus adolescens, quamvis spo-
liata jam ossium compagine non ingemiscebant,
sed perinde ac si in igne transformaretur in im-
mortalitatem, cruciatus fortiter ferebat. In tamini
ma, fratres, inquit, vestri meæ vitam ordinem de-
serueritis, neve meam vestri fratris abieritatem
abjuraveritis. Sacram nobilemque militiam milite-
rate pro pietate: qua fiat ut justa illa et patria
nostri Numinis providentia genti propitiata, scel-
esto tyranno ponas irroget. Hæc factus, sacer ille
juvenis animam egit.»

5. CÆTERI UNA CUM MATRE INVICEM SE HORTABAN-
TUR MORI FORTITER. — sibi mutuo dicentes, ait Jo-
sephus, lib. *De Machab.* cap. xii: «Frateres, fra-
tres, pro lege moriamur; imitemur tres illos in
Assyria juvenes, qui vastam illam fornacem con-
temperunt: nolimus in pietate ostendenda re-
mollescere. Bono es animo, frater, dicebat aliquis.
Et alius: Generose perdurato. Alius item cæteros
præteritorum commonefaciens: Recordamini, in-
quit, unde sitis, et ejus patris manu immolari
se ob pietatem passus fuerit Isaacus. Denique uni-
versi inter se intuentes hæti, et admodum alacres,
sic dicebant: Consecremus nos ipsos toto corde
Deo, qui nobis dedit animas, et impendamus in
legis custodiis corpora.» Et paulo post: «Sic
enim mortuos nos excipiant Abrahamus, Isaacus
et Jacobus, cunctique patres laudabunt. Deinde
eorum qui restabant singuli fratrum, a quo di-
vellebantur, sic exhortari: Ne nos, frater, dede-
coraveris, neve a fratribus nostris, qui jam oppet-
tunt, degeneraveris.»

6. DEUS ASPICIT VERITATEM, (id est justitiam,
q. d. Deus expendit et præstabit id quod justum
est, nos scilicet innocentes et justos esse, ac a te,
o tyranne, injuste excruciat, ideoque martyrii
laurea coronabit: quare) CONSOLABITUR IN NOBIS, —
id est nobis auxilio erit et solatio, nobis suas con-
solationes ingeret et immittet, ut te tuaque tor-
menta generose superes, quemadmodum
Moyses in Cantico, *Deut.* xxxiii, 26, cecinit, et pro-
misit Deum esse facturum.

8. AT ILLE RESPONDENS PATRIA (id est virili) VOCE,
— q. d. respondebat, non ut puer voce gracili,
sed forti et crassa ut pater et vir, de quo vers. 21.

DIXIT (secundum nomine *Aber*): NON FACIAM, —
non comedam porcinam. Hoc firmum mentis est
propositum, hæc obfirmata meæ voluntas. Audi
Josephum multa addentem, et martyrem sua fa-
cundia exorantem, forte etiam nonnulla, uti so-
let, ex suo adjungentem, et phalerantem: «Ad-
ducunt satellites etate secundum, injudicisque fer-
reis manibus, acutis unguibus, eum catapultæ
(que machina est) alligant. Deind percontati,
priusquam eum torquent, non effugere vellet,
postquam generosam ejus sententiam audiverunt,
ab imis pedibus exors, omnem ejus carnem fer-
reis illis manibus, usque ad mentum dilabant,
et capitis pellem admotis pardis dilacerant, quam

ille gravissimum dolorem tolerans, sic dicebat: Saevire est mortis quodlibet genus ob patriam religionem nostram. Non putis te, o omnium crudelissime tyranne, magis quam me nunc torqueri, cum videas crudelem istam tyrannidis rationem nostra pro pietate patientia vinci? Etenim ego virtutis voluptatibus dolorem levo: tu in impietatis minis excruciaris. Neque vero effugies, impurissime tyranne, poenas irae divinae. » Josephum secutus S. Ambrosius, lib. *De Jacob et vita beata*, lib. II, cap. XI, ait: « Secundus accessit, nec degener fratris munia pice confessionis implevit. Et cum detraheretur membrana capitis, respondit: Auteris quidem membranam, sed habeo galeam spiritualem, quam non potestis auferre. Et vere hanc galeam nemo auferre potest: sicut postea Apostolus docuit in Ecclesia homini, quia caput viri Christus est, et ejus sumus membra. Recte puer istum divinum spiritum doctrinam Apostolicam praevidebat: Exuebant immanes bestiae eorum capites, et pardalices feritibus saeviebant. In illo deficienti: Quam dulces est, inquit, mori pro religione! quam suavis omnis acerbitas mortis pro pietate! quia manet horum remuneratio laborum. Tua sunt rex graviora tormenta, tu tuus vehementer torqueris supplicii, quia vides vincti in potestate. »

10. POST HUNC TERTIUS ILLUDITUR, ET LINGUAM POSTULATUS CITO PROTULIT, ET MANUS CONSTANTER EXTENDIT, — ut cum lingua, quae regem desperaret, amputarentur et in sartagine frigerentur. S. Cyprianus, *De exhort. martyrii*, urget: « manus extendit, » atque: « Manus amputandas constantiter extendit multum beatus genere isto supplicii, cui contigit extensis ad poenam manibus passionis Dominicae instar imitari. »

11. ET CUM FIDUCIA AIT: E COELO ISTA POSSEDO, SED PROPTER DEI LEGES NUNC HAC IPSA DESICIO, QUONIAM AB IPSE ME EA RECEPITURUM SPERO. — Addit Josephus, cap. x: « At ille exclamans: Ignoratis, inquit, eodem me quo mortuos hos et patre satum et matre editum esse, isdemque nos in redibus educatos? non abjurabo tam nobilem fraternitatis cognationem. Tum illi hominis libertatem graviter ferentes, laceratoris machinis manus ejus et pedes exarticulant, laxatisque commissuris, membrum dilacerant et digitos et brachia, et crura, et cubitos confringunt. Cumque eum extinguere nullo pacto possent, detractam eum summis digitorum capitibus pellem dilanant. Deinde eum profusus ad rotam ducunt: cui circumjectus, eum vertebratim exarticularetur, cernebat carnem suam discerpi, et ex visceribus distillantibus guttas sanguinis, jamque moriturus dixit: Nos quidem, o impurissime tyranne, ob Dei disciplinam, virtutemque haec patimur; at tu ob impietatem caedesque nefarias lumenas ferres cruciatu. » Josephum secutus S. Ambrosius *De Jacob et vita beata*, cap. XI, ait tertium hunc dum exarticularetur dixisse: « Non faciam voluntatem

tuum, non succumbam imperio tuo. Per beatam illam factum passionem et nobilem vitam non negabo piam germanitatem. Quae vis adhibeto supplicia, quibus magis irascas: hoc proficies asperitate poenarum, ut majora testimonia nostrae germanitatis accipias. Jussit itaque et linguam amputari. Et ille exclamans: Victus es, inquit, Antioche, qui organum vocis abscondi jubes. Confessus es te respondere non posse rationi, majoraque probas linguae nostrae flagella, quam tua verbera. Nos enim tua verbera non timemus, tu nostrae vocis flagella non potes sustinere. Sed haec pietatis flagella sunt, tua flagella periticia. Sed etiam sublata, gravius te suo caedens murmore flagellabit. Evadere tu putas, Antioche, si vocem eripias? Et tacentes Deus audit, et magis audit. Ecce aperui os meum, laxavi linguam meam, absconde linguam; sed non abscondes constantiam, non virtutem auferes, non rationem obliterabis, non eripies testimonium veritatis, non eripies cordis clamorem. Si lingua amputatur, sanguis clamabit, et dicitur tibi: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me. » Et paulo post: « Loquentiora sunt vulnera, etsi vulnera teguntur, etsi abscondatur cicatrix, non absconditur fides; nec tamen placidas, quod auferendo linguam, confessionem laudis eripias. Satis enim Deum sermone laudavi, nam passio laudemus. »

13. ET HOC ITA DEFUNCTO QUARTUM VEXABANT, — illi posteriores plus passi sunt quam priores. *Primo*, quia acrius in eos ira regis efferebat ob tot acres priorum in regem exprobrationes. *Secundo*, quia hi etate erant juniores, ideoque viribus, et animo infirmiores. *Tertio*, quia hi compatiendo fratribus ita excruciatas pro compassione patiebantur eadem quae ipsi. *Quarto*, quia eadem passuros se mox cernebant. Itaque acri fratum tortura, et longa suae torture representatione, aequa ac expectatione gravius torquebantur. Unde S. Leo, sermone in *naviti. septem Machab.*: « Regis impietas, inquit, id excogitavit, ut victoriam sibi, et de primis promitteret, quos sine tolerantiae cruciatu exemplo et de postremis, quos in supplicio torqueret alieno, multiplicata sunt martyrum palmae; et dum singuli in omnibus vincunt, praeter coronas proprias, omnes acquisivere septenas. » Addit S. Ambrosius, lib. *De Jacob*: « Et hoc perempto, ait, jussit quantum vinciri ad rotam, ut ejus vertigine membris omnibus solveretur, » etc. an forte quia torqueri, etiam versare est positus ante oratoribus? an potius quia infirmum cruciatum erat in equuleo, sive in rota distendi, ad sustinum et nervorum diverberationem? Ita Sallianus.

14. ET CUM JAM ESSET AD MORTEM, SIC AIT: POTUS (SALUS) EST AB HOMINIBUS MORTI DATOS SEMPER (RESURRECTIONIS VITE ET GLORIAE AETERNAE: HANC ENIM VITAM HABUERE HI SEPTEM FRATRES; IDEOQUE ILLE ANIMATI REGI ET TORMENTIS RESULTARUNT, IMO INSULTARUNT: PORTO SEMPER VOCANT REM SPERATAM, PUTA VITAM ET GLORIAM AETERNAM PER METONYMIAM) EXPECTARE

« DEO, ITERUM AB IPSE RESUSCITANDOS; TIBI ENIM RESURRECTIO AD VITAM NON ERIT, — sed ad gehennam et mortem immortalem. Addit Josephus, cap. x, eum dixisse: « Non sic urentem habetis ignem adversum me, ut ego remolleam; » cumque Antiochus ei linguam praescindi juberet, subjucisse: « Etiam si vocis instrumentum auferas, etiam silentes exaudiri Deus; nam divinarum laudum cantatricem linguam amputas. » Josephum paraphrastice explicans illustrat: anque S. Ambrosius, lib. *De Jacob*, cap. xi: « Et hoc perempto, inquit, jussit quantum vinciri ad rotam, ut ejus vertigine membris omnibus solveretur. At ille cum torqueretur immaniter: Dissolvit, inquit, corporis membra, sed adjungit gratiam passioni, nec eripis solatum morti. Est enim vox tonitruum in rota, quia in honore et inoffenso vita istius cursu caeleste resultat ora culum, sicut in Joanne et Jacob filiis tonitruum resultat. Itaque illud quod legi, nunc manifestius veritas, non eripies, quia rota intra rotam currit, nec impeditur. Teres enim vita sine ulla offensione in quavis passione versatur, et intra hanc quoque rota currit. »

15. ET CUM ADVOKESSENT QUINTUM, VEXABANT EUM — cruciando, ut caeteros priores. Addit Josephus cap. xi: « Satellites eum constringunt, et ad catapultam trahunt, eoque catapultae in genua aligato, genibus ferreis pedicis astrictis, ejus lumbos circum orbicularem cuneum inflectunt, ita ut totus circum rotam, scorpium instar, inflexus exarticularetur. Hoc pacto cum et spiritu ejus opprimeretur, et corpus angeretur, dixit: Praeclara tu quidem volens, o tyranne, confers tu nos beneficia, dum efficias ut tanto generosioribus doloribus nostram pro lege tolerantiam exeramus. » S. Ambrosius vero loco citato de hoc sic ait: « Quintus eum sisteretur, caeso prius, eidem jussit ignes admoventi, subijci, incendi. Manabat et vulneribus cruor, et effossis ulceribus sanguis effusus ipsos flammarum exstinguebat globos. At ille inter flammarum crepitum audiebatur dicens: Gratias tibi, Domine, quod dedisti nobis dicere: Transibimus per ignem. Et sicut alibi idem tuus dicit Propheta: Igne nos examinasti, sicut igne examinatur argentum. Adstabo tibi sicut aurum purgatum incendio: et si quid fuit culpa, ignis exussit. Itaque et iste transfiguratus et corruptela ad incorruptionem, vitam exhalavit. » Porro Geronimus ait quintum dixisse: « Noli in corde tuo cogitare quasi me Deus reliquerit, quia ex suo in me amore ad istam me gloriam duxit. Tu vero impius, blasphemus et rabidus es, ideoque in odio prosequens, te excitat ad omnia ista in nos facienda, quasi ipse paratus ad vindictam de te tuoque semine sumendam, et suum contra te totaque domum tuam furorem accendat. »

18. POST HUNC DUCEBAT SEXTUM, ET IS MORI INCIPENS SIC AIT: NOLI FRUSTRA ERRARE; NOS ENIM PROPRIETATEM NOSMETIPROS HEC PATIMUR PECCANTES IN DEUM

NOSTRUM. — Major in hoc sexto elucet humilitas, confitio, et compunctio de peccatis, non tam suis, quam totius gentis; par tamen cum caeteris in eodem emittit animi magnitudinem. Unde S. Ambrosius loco citato paraphrastice ejus dicta sic illustrat: « Nostrum hoc delictorum est pretium, ut peccantes puniamur. Et gratias Domino, quod hic a nobis duplicia peccata exiguntur, ut tibi nobis consolatio deferatur. Gratias autem et tibi, quod tam durus et immitis es, ut talibus nostris supplicii, Dominus in quem peccavimus genti nostrae propitius fiat. Nos quoque ablevamus eorumnam, dum fidei passionibus omnibus solveretur. At iste durus et asperis laceratis supplicii appositus est ad fratres suos. » Addit Josephus, cap. xi, sexum adolescentiorem dixisse: « Ego etate fratribus junior, animo sum aequalis; ad eadem enim et geniti, et educati, pro isdem similiter mori debemus. Itaque, si tibi videtur abstinentem ab inmundorum esu torqueri, torque. Haec locutum ducunt ad rotam, et ab ea ille membratim distenditur, discerpiturque membris succenditur; et acuta ferra igne candentia ejus tergo admoventur, ac perforata ejus latera, et viscera comburuntur. Ac ille inter tormenta: O sacrum certamen, inquit, ad quod ob pietatem exercendi doloribus tot fratres vocati, non vici sumus. Est enim invieta, o tyranne, pia scientia virtute armata. Moriar ego quoque cum fratribus meis, et tibi ipse quoque magnas addam furiis. O novorum tormentorum excogitator, et vere piorum hostis! sex adolescentes tyrannidem tuam abolevimus. Nam quod rationem nostram de sententia dimovere non potuisti, neque ad immunorum esum cogere, an non est tui abolitio? Frigidus est nobis ignis tuus, et nullus doloris efficients catapultae. Non enim tyranni, sed divinae legis satellites nos stipant: ideoque invitam habemus rationem. »

Nota: Acre ideoque illustre fuit martyrium horum septem Machabeorum; ideoque Ecclesia eorum celebrat festum praedictis audiebatur dicens: Testamenti prima die augusti, praesertim Rome, ubi sacra eorum lipsana requiescunt in templo S. Petri ad vincula, ut testatur S. Augustinus, *serm.* 409, cap. vi, ac magno populi concursu et devotione frequentantur. Causae sunt multae: *prima*, quod hi primi expresse et publice certant pro vera Dei fide et cultu; *secunda*, quod in veteri Testamento iam fecerint, cum obscura esset fides, et cognitio tam Dei et Christi, quam futurae vite et resurrectionis; *tertia*, quod passi sint in etate tenera et juvenili, cum vita summa est jucunda, et mors summe acerba; *quarta*, quod persecutorum et tortorem habuerunt Antiochum Epiphannem tyrannum sevirissimum et crudelissimum; *quinta*, quod fortissime ei restiterint, nisi singuli eum acriter increparint, et sceleratissimum nuncuparint; *sexta*, quod omnis generis tormenta subierint, ut flagra et nervos taurinos, vers. 4, lin-

que amputationem æque ac manum et pedum, item excoriationem capitis et forte totius corporis, vers. 4, ollas et sartagine in quibus igne, pice, sulphure crenabantur et torrebantur, vers. 3. A Judæis his discis, Christiane, quid tibi facerent sit in qualibet tentatione, persecutione, afflictione, que longo est amor, quamque generose eam superare debeas: « Nondum enim usque ad sanguinem restitutus. » *Hebr. xii.* Quis te in tympano distendit et pulsavit? Quis in olla bullivit? Quis in sartagine frixit? uti septem his fratribus contigit, qui tamen omnia forti alacrique animo sustinuerunt, ut tu in tuis medicis idem facias spe beate eternitatis. « Quod enim in presenti momentaneum est, et leve tribulationis nostre supra modum in sublimitate æternam glorie pondus operatur in nobis. » *II Cor. iv.* Porro stimuli ad hæc omnia generose sustinenda et superanda Machabeis fore: primo fides et spes in Christum mox futurum, ex cuius meritis previsus Deus dedit eis copiosam gratiam, fortitudinem et constantiam; secundo, spes melioris vite et beate resurrectionis, quod scilicet membra, que tormentis exponebant a Deo illis reddenda forent in resurrectione, eaque splendida et gloriosa; tertio, quod cruciatus futurus esset modicus et brevis; premium vero in celo immensum et æternum. Hoc enim omnes martyrum animavit in tormentis etiam accerrimis; unde S. Sebastianus S. Marcum et Marcellianum ob parentum complorationem vacillantes corroboravit hoc dilemmate: Cruciatu vobis inferendi, aut erunt graves, aut leves. Si graves, cito mortem inferent, et vos ad caelum transmittent. Si leves, erunt tolerati faciles. Utrolibet ergo fortiter sustinet, quia dolor brevis æternum vobis pariet gaudium. Momentum enim quod cruciatur; æternum est quod delectat. Quarto, quod mater singulos animose hortaretur et acriter stimularet ad persistendum in patria religione; quinto, Eleazar senis de quo, cap. præced., in diris tympani cruciatibus verum patientis exemplum.

20. SUPRA MODUM AUTEM MATER MIRABILIS, — que in Græcorum Calendario nuncupatur *Salome*; a Josepho *Salomona*; a Corionide et Genebardo *Ana*, id est gratia; a S. Thoma *Machabæa*, quia Machabeorum mater. Rursum a Josepho cap. xv, *Abraa*; quia, inquit, a pie Abrahami tolerantie filia recordata est; ac sic Abraham suum Isaac, sic ipsa septem filios Deo immolavit. Miris elegiis eandem celebrat Joseph. « Non ita luna, inquit, in celo cum astris venusta stat, sicut tu, que septem stellas, scilicet septem filios ad pietatem illuminasti, gloriosa coram Deo stas, et in celo una cum illis infixa es. » Unde cap. xv, ejus robur admirans exclamat: « O mater genis, vindex legis, pietatis propugnatrix, victrixque certaminis quod per viscera gestum est! O meritis contentia generosior, et viris patientia fortior. Sicut enim arca Noe in universo illo totius mundi dilu-

vio mundum ferens, fluctus constanter sustinuit; sic et tu custos illa legis, cum affectionum diluvio obrueris undique, vehementibusque quasi tormentorum ventis lunderis, susceptum pro pietate certamen egregie pertulisti. » Quocirca S. Cyrillus, lib. *De exhort. ad martyrium*: « Tuam grande, inquit, martyrium Deo præbuit virtute oculorum suorum, quam præbuerunt filii ejus tormentis et passione membrorum. » Et O. Chrysostomus, hom. 4 *De verbis Isaie*: « Mater, inquit, martyrum septies ipsa martyrium prædidit; dum enim illi torquebantur, illa plagam accipiebat. » S. Ambrosius, lib. 1 *Offic. cap. xli*: « Spectabat, inquit, læta filiorum, quot funera, tot trophea, et morientium vocibus plusquam psallentium cantibus delectabatur: pulcherrimam ventri sui cytharam (septem quodammodo fidibus instructam) in filiis suis cœrens et pietatis harmoniam omni lyre numero dulciorum. » Quam virtutem D. Gregorius Nazianzenus, *Orat. xxii*, incredibiliter admiratus: « O virilem, inquit, animum in muliebri corpore! O sacrificium, Abraham sacrificio majus ac præstantius! Nam ille unam alacri animo obtulit, hæc autem populum universum filiorum Deo consecravit. »

21. SINGULOS ILLORUM (dum singuli ordine ætatis ab Antiocho evocati irent ad examen et tormenta, mater singulos ad constantiam hortabatur VOCE PATRIA, (id est Hebraica, ait Josephus, Melius Saliarius vocem patriam interpretatur generosam et virilem, qualis solet esse vox patris, q. d. Hortabatur voce non materna et feminea, sed patria et virili: unde r. « patrius » non a patria, sed a patre deducitur, idemque est quod « paternus: » hoc enim significat Græcum *πατριος*, q. d. loquebatur viriliter, ut pater, non femine ut mater. Quocirca explicans subdit:) FORTITER (Græce generose) REPLETA SAPIENTIA, ET FEMINE COGITATIONI MASCULINUM ANIMUM (voceque) INSERENS. — Audi Nazianzenum, *Orat. xxii*, affectus et gestus hujus heroinæ graphice depingentem: « Strenua mater, et vere illorum tali virtute præditorum parens; illa, itquam, præclara et magnanima legis alumna, prius quam gaudio, simul ac timore afficiebatur, atque in duorum affectuum confinio posita erat: nam ut ex eorum fortitudine, iisque que videbat letitiam capiebat; sic rursum cum incertum pugne eventum, incredibilemque tormentorum magnitudinem secum reputaret, timore angebatur: ac proinde illos non secus, atque avicula pullos suos arripiente anæ, aut alia quapiam insidiosa fera, circumvolabat, stridebat, obsecrabat, una cum ipsis certabat, nihil denique non dicebat ac faciebat, quo illos ad victoriam paratioris alacriorisque, redderet. Cruoris guttas rapiebat, fragmenta membrorum excipiebat, reliquias adorabat, hunc colligebat, illum porrigebat, alium parabat, omnibus accinabat: Euge, filii mei, euge strenui mei milites, euge in corporibus ferme incorporei, euge legi,

canæque senectutis mee, atque civitatis que vos alui, et ad eam virtutis magnitudinem evexit, præsidium ac propugnaculum. Paulum adhuc et vicium, defatigantur carnifices: hoc unum extimesco. Paulum adhuc, et ego inter mulieres beata, et vos inter adolentes beati. At fortasse matris vos desiderium angit? nequaquam vos deseram. Hoc vobis polliceor, non tam liberos meos odi.

24. ANTIUCHUS AUTEM — cruciabatur rex constantia tanta martyrum, quod eos expugnare non posset, sed a singulis vinceretur; ideoque pudæfactus et indignans se a pueris despicere, septimum fortissime aggreditur, ut eum vincens cæteros vicisse videatur, sed ab eo magis quam ab aliis victus eum acrius præ aliis ipse regi insultaret, rex desperans acturus in furorem in eum præ cæteris deservit: quare minimus hic nati frater cæteros fratres suos ætate majores tam cruciatus, quam animositate et tolerantia heroica superavit.

ET RES NECESSARIAS EI PRÆBITURUM. — Ex Græco verbi potest se ei crediturum negotia sua, hoc est eum amicum intimum et secretum habiturum, cui regni sui negotia et regimen credat et committat, quemque provinciis suis quasi præsidem præficiat.

25. VOCAVIT REX MATREM, — ut mater filio suaderet obedire regi.

27. ITAQUE INCLINATA AD ILLUM (filium natu minimum), IRIDENS CRUDELEM TYRANNUM (nota animus plusquam masculus in femina). AIT PATRIA VOCE (loquens sermone Hebraico, non Græco, quali loquebatur Antiochus, ut secretus et intimus infimum filii cor pungeret et feriret. Ita Josephus aut potius « patria, » id est virili « voce. » Sic vers. 8, secunda patria, id est virili voce dixit: « Non faciam. » Vide dicta vers. 21, q. d. Loquebatur forti voce et generosa, non quasi femina et mater, sed quasi pater et vir:) FILII MI, MISERERE DEI, — ne tu solus turpi apostasia me matrem tuam contristes et exrucies, sed potius sollicitam de te solo tua constantia letifices: teste Usuardo. Bæda et aliis. « Eia, inquit, o mea non tam pignora, quam viscera! Attendite ad petram unde excisi estis. Patrem habuistis Gethulium Christi martyrem: matrem habetis Symphorasm ad martyrium festinantem, et exultantem. Quid dubitatis vestros sequi, o boni filii, parentes, et que vobis pro Christo indifferunt, non tormenta, sed blandimenta repotare? Hos pater femina imbecilla cruciatus: patimini et vos constantes viri. Meo nutriti lacte, vestro me sanguine recreate. Porrexi obsequia, reidite vulnera. Hoc beneficium materum obsequium rependite. Nullum mihi charius vestrum me charitatis argumentum. Vivam, si vos pro Christo mori sensero. Felicissima erit vita vestra, si felicissima pro Christo morte coronetur. » Pari fortitudine mater S. Melitonis qui junior erat 40 Martyrum (quorum festum Ecclesia celo-

ET LAC TRIENNIO DEDIT. — Hoc multæ matres fecerunt per triennium, idque medicis rationibus probat et laudat Franciscus Valesius *Sæcra philos. cap. lxxxiii*. Si quis infans ultra triennium matris lac sugat vulgari scomtante Manotrepus vocatur, ait S. Augustinus in *Psal. xxx*.

28. PETO, NATE, UT ASPICIAS AD COELUM ET TERRAM, *Vers. 14*

ET AD ONNIA QUE IN EIS SUNT, ET INTELLIGAS QUIA EX NIHILLO FECIT ILLA DEUS, — ac proinde cogites te quoque ex nihilo a Deo creatum, et eum solum quasi creatorem timeas, ames, colas, eique obediās; nec timeas tyrannum, quem pariter Deus creavit, eique limites seviendi præfixit, ut non plura nec majora tibi possit inferre tormenta, quam Deus permisit, qui seti quantum commode pati possis, quamque copiosam gratiam et robur ad ea sustinendum sit tibi daturus ut te in terra victorem, in celo triumphantem præmit, et corpus a tyranno laceratum, sanum et gloriosum tibi in resurrectione restituit. Audi S. Ambrosium, lib. II *De Jacob*, cap. xi et xii, paraphrasticè hæc illustrantem: « Miserere moi, que te in atero tot mensium curricula portavi, ne uno momento confundas senectutem meam, ne decolorer tot fratrum tuorum trophæa, ne sacrum eorum comitatum relinquas, ne consortium deseras. Te adhuc isti expectant triumphi. Aspice in celum, unde hausisti spiritum, ad Patrem omnium: aspice in terram, que tibi ante alimoniam ministravit; aspice ad fratres, qui collegam requirunt; aspice ad matrem, que tibi lac dedit: redde mercedem pii sanguinis, noli a fratribus, noli a matre divelli. Temporales opes sunt, quas promittit Antiochus, temporales honores: perpetua corona que a Deo omnipotente deferretur. Vos mihi septem dierum lumina dedit Dominus, sextum jam diem clausi, et omnium opera bona valde. Debes mihi, fili, ut que in illis sex laboravi, in te requiescam septimo, tanquam a sæculi operibus jam fariata. »

Simili robore et ardore S. Symphorosa e capillis suspensa filios ad sui imitationem et martyrii emulationem incitabat, teste Usuardo. Bæda et aliis. « Eia, inquit, o mea non tam pignora, quam viscera! Attendite ad petram unde excisi estis. Patrem habuistis Gethulium Christi martyrem: matrem habetis Symphorasm ad martyrium festinantem, et exultantem. Quid dubitatis vestros sequi, o boni filii, parentes, et que vobis pro Christo indifferunt, non tormenta, sed blandimenta repotare? Hos pater femina imbecilla cruciatus: patimini et vos constantes viri. Meo nutriti lacte, vestro me sanguine recreate. Porrexi obsequia, reidite vulnera. Hoc beneficium materum obsequium rependite. Nullum mihi charius vestrum me charitatis argumentum. Vivam, si vos pro Christo mori sensero. Felicissima erit vita vestra, si felicissima pro Christo morte coronetur. »

Pari fortitudine mater S. Melitonis qui junior erat 40 Martyrum (quorum festum Ecclesia celo-

brat die 9 martii, cum ei adhuc spiranti carnis flex parere vellet, tum impulit ad martyrium: « Nam ut vidit, inquit Nysenus, Orat. *De 40 Martyr.*, humanitatem carnificis erga virum fortem, contumeliam non tulit; sed illum quidem increpabat, quoad commilitonibus et collegis Athletam segregasset. » Et mox ad filium conversa: « Non meus, inquit, filius es tu; non mei partus germen? quoniam Deum recepisti, secundum Deum natus es. Accepisti potestatem, ut filius fieres: curre ad Patrem tuum; ne relinquaris a tuis cœvis; ne secundus ad coronam venias; ne irritum facias votum maternum: non offendes matrem, si victor, si triumphator evaseris. » Et S. Basilus, hom. *De iisdem 40 Mart.*: « Non enim, inquit, lacrymam indecoram effundere, aut aliquid humile loqui, vel indignum agere visa est. Sed, o nate, inquit, perice cum tuis contubernalibus iter beatum, ne a chorea deseraris, neve inferior aliis appareas. » Et statim ad matris laudem regressus: « O matrem, ait, felicem! o bonæ radicis bonum germen! ostendit generosa parens quemadmodum pietatis instituit illum, magis quam lacte, educerat. » Quocirca ipsa, Mellitone in humeros sublato, vehicula martyrum corporibus onusta strenue prossequabatur, in cuius amplexu Melliton spiritum Deo reddidit, ejusque corpus in eundem illum ceterorum martyrum rogam pater iniecit, ut qui fide et virtute fuerant conjunctissimi, funeris etiam societate copulati, una in cœlum evolarent.

Suppar hisce exstitit mater S. Symphoriani martyris, qui, dum ad supplicium duceretur, matrem clamantem audiens: « Nate, nate, memento æternæ vitæ, cœlum suspice et ibi regnantem habere; tibi enim vita non eripitur, sed mutatur in melius, » fortiter Jesu Christi causa collum carnifici præbuit, cujus triumphum recolit Ecclesia die 22 augusti.

Æmula harum nuper in Japone exstitit heroina Thecla, que ut Phoenix inter odores, sic inter filios flagravat: « Ite, o filii, ait, ad rogam quasi ad regnum. Ambulabimus inter prunas, ut inter gemmas: recumbemus inter flammam, ut inter plumas; quiescimus inter accensas pyras, ut inter maternas ulnas: spiritus oris nostri Christus Dominus. Cum noster a nobis spiritus recesserit, Christus subdit. Ille reget melius nostras animas, quam ipse nobis artus animabant. Macte animo, o filii, pro Christo qui est vita vestra, vestram libentes vitam profundam. Ille rogus vobis uterus erit non maternus, sed divinus, ex quo non in hanc vitam morti similem, sed in veram et æternam exeatis. Pergite, gaudium meum et corona mea. Vestra n. tormenta exhilarant, vestra incendia coronant. Quidquid lactis ex me suxistis, mihi abunde compensabitur, si vestrum pro Christo sanguinem profundatis; generosam me appello vitam, quam tam generosi pampini circumdant. Pergite, filii, ad tormentum quasi ad trophæum. »

30. CUM HEC ILLA ADHUC DICERET, AIT ADOLESCENS: QUEM SUSTINETIS, — id est quem me fore expectatis? An ut Antiocho obediam? minime genitum: Deo enim et patri divina consilia suggerenti parebo, ac fratribus meis me similem experiemini, uti hactenus experti estis. Sic « sustinetis » vers. 17, sumitur pro « expectata. » Porro Geronides ait septimum dixisse: « Quid me tardas, et pergere non sinis una cum sanctis fratribus meis? mihi haud persuaseris ut vanitates tuas complectar. Non recedam a Domino et sancta ejus ac immaculata lege, quam Moysis servi sui opera dedit Israeli populo suo, et filiis servorum suorum. Et tu, o Belial pessime, malorum inventor, Antioche, et calumniar, quæ ibis, et quo fugies a facie Domini nostri, cujus est terra, et plenitudo orbis, et qui habitant in ea? Adhuc vivificabit nos et exaltabit, et magnificabit præ omnibus, vel super omnem gentem. »

36. NAM FRATRES MEI MODICO NUNC DOLORE SUSTENTATO (fortiter tolerato) SUB TESTAMENTO ÆTERNÆ VITÆ EFFECTI SUNT, — id est vita æterna fructum in limbo, expectantes beatam Dei visionem in cœlis post mortem Christi, que vita eis a Deo promissa est per testamentum, id est fructus et pactum quod cum Hebraeis inquit, et per Moysen, *Exodi* xxiv, et passim in *Deut.* conscripsit. Audi S. Ambrosium: « Itaque prorsus se juvenis, ait: Quid sustinetis? Et multa vociferans, quod nequaquam divelli posset a fratrum consortiis, quorum multo beatorum essent funera quam regis imperia; dum argueret concivis regem, et ipse acerbis excruciatu tormentorum generibus, vitæ hujus mums absolvit. » Porro Josephus, cap. xii, hæc aliter enarrat; sic enim ait: « Solve me, inquit (erat enim septimus hic filius catenis victus quasi reus,) ut regem et ejus amicos omnes alloquar. Hoc illi pueri promisso supra modum gavisi protinus eum solvunt. Et ille, cum ad propinquam quamdam cucurrisset sartagine: O impie, inquit, et omnium improborum sceleratissime tyranne, non veritus es, cum a Deo tum bona cætera, tum regnum acceperis, et ejus servos interficere, et pietatis cultores excruciare, pro quibus te reservat Fas, et densior et eidem æternæ igni, atque tormentis nulla unquam sæculorum serie intermittendis. Non veritus es, homo belluine, ejusdem tecum generis hominum, et ex iisdem ortorum elementis linguas præcedere, eosque in hunc modum vexatos torquere. Enim vero illi fortiter occumbentes sua in Deum pietate perfuncti sunt: at tu, misere, pleribus, qui virtutis propugnatores insontes interemeris. Itaque ipse moriturus a fratrum meorum virtute non aufugio. Hæc fatus seipsum in sartagine dejecit atque animam ponit. » At hoc non consentit cum eo quod subdit S. Scriptura, dicens:

38. IN ME VERO ET IN FRATRIBUS MEIS DESINET OCCIDENTIS IRA — quasi in victima pro peccatis to-

fius Israelis. Id factum est anno sequenti, ut auctorem cap. viii; 1. fuit ergo hæc cygnea vox puri et innocentis Jacob, qua ipse quasi vetus propheta moriens promeruit, et prædixit salutem Israeli.

39. TUNC IREX ACCENSUS IRA IN RUSC SUPER OMNES CRUELTIUS DESEVIT, INDIGNE FERENS SE DERISUM — tam a matre quam a filio.

40. ET HIC ITAQUE HUNDUS (ab esu carnis porcinæ, ab apostasia, a violatione legis) OMIT PER OMNIA IN DOMINO CONFIDENS, — quod ab eo membra ejus amore laniata reciperet gloriosa in beata resurrectione. Porro horum septem Machabeorum martyria fuere totidem miracula, inter quæ uti atrocis, ita generosis et illustrius fuit hoc septimum, et omnium minimi. Nec enim puer tot tamque horrenda tormenta continuo viribus tantore ferre et superare potuisset, multo minus tantum alacritatem et animositatem qua tyranno insultavit, ostendere. Hoc ergo fuit opus gratiæ Dei per merita prævisæ Christi, cujus hi septem martyres fuere typi, ideoque plagis cæsi, ad palos distenti, et igni fixi fuere, uti Christus flagellatus, in cruce distentus, et igne tum doloris, tum amoris pro nobis assus frigusque fuit.

Sic post Christum pueri et puellæ, ut S. Agnes, S. Vitus, S. Celsus, S. Pancratius, tum tormentorum acerbitate et varietate, tum animi robore et alacritate superant martyres viros: nimirum:

Major in exiguo regnavit corpore virtus.

Et virtus divina « in infirmitate » humana « perficitur. » In parvis enim magnus vincit et triumphat Christus, ideoque ipse « infirma mundi elegit, ut confundat fortia, » ut « qui gloriatur » non in se, sed « in Domino gloriatur » I *Corinth.* I.

41. NOVISSIME AUTEM POST FILIOS ET MATER CONSUMPTA EST. — Græce *ἐσχίσθη*, id est *mortua est*. At quo genere mortis? *Primo*, alicui putant eam mortuam ex ingenti gaudio, quod vidideret omnes filios tam gloriose de tyranno triumphasse. Ita Marius Victorinus in carmine *De Machabæis* I.

Dum puer, inquit, ista gerit, solvitur gaudia matrem.

Imque ut erat laxata malis jam voce negata

Suspiciens, intæque manus collapsa suorum

Concivis exanimis, resolutaque membra querent,

Sic ipsa et mater Sanctorum in parte recepta est.

Sic nonnullæ Romano matres gaudio exanimatæ sunt, cum subito viderunt filios, quos in pugna contra Annibalem occidisse audierant, quos in pugna, lib. xxii, et Valerio, lib. ix, cap. xii. *Secundo*, Geronides ait eam a Deo postulasse mortem, et impetrasse. « Hæc, inquit, mulier fortis stans super eorum cadaveribus, palmas suas in cœlum expandit, et dixit: O Deus excelsæ, Deus sæculi, abeam, queso, cum filiis meis, ego ancilla tua, in locum quem parasti eis. Et cum hæc dixisset, reddidit animam suam, et exiit spiritus ejus, et cecidit ipsa super filios, et cum ipsis obiit.

sicque fidelissimis filiis felicissima tandem mater adjuncta est. » *Tertio*, verisimilius est eam fraxim fuisse in sartagine instar filiorum, hoc enim significat « consumpta est: » et hoc exigebat, tum ejus magnanimitas et magnanimitas tyranni irriso, tum ipsius tyranni in eam indignatio et furor. Addit Josephus eam seipsam in ignem sibi paratum iniecit, uti fecit S. Apollonia ex Dei instinctu. Audi Josephum ex Græco ejus textu: « Novissime filiis omnibus consumptis, admirabilis tantorum athletarum parens in cruenta ponarum carnificina flexis repente genibus, corporis a Deo dissolutionem efflagitabat. Non enim vivendi cupiditate, sed filiorum causa tantum tempus protulisset. Septem igitur triumphos mater pietissimum suscepit. Antiochus faucibus stridet, matrem generosam affligere jubet, tyrannice rapitur, teneris nudatur artibus, in altum manus alligantur, sevis illuditur flagellis, lesis meret iberibus, ac flammivomæ adjecta sartagine ambustus ultro filios concommitat in pœnas. » Merito S. Ambrosius, lib. II *De Jacob*, cap. xi: « Quis, inquit, hanc beatam negot, que quasi septem vallata membris, inter corpora filiorum nullum sensit mortis incursum? Quis, inquam, dubitet de ejus beatitudine, que septem turribus circumdata in paradisi sedem caput extulit; que septem filiis canit, sacratissimum Deo chorum, non solum canonum vocibus, sed etiam passionibus ad concinendas Domini laudes cœlestibus invehit altaribus? Quam bonus fidei partus, quam tutus portus iste pietatis, quam splendida lucerna Ecclesie, septeno fulgens lumine, et octavo utero cunctis luminibus oleum subministrans! » Quocirca S. Augustinus de ex. ait serm. 409 *De diversis*, cap. vi: « Discant femine de matris illius tanta patientia, ineffabili virtute, que noverat conservare filios suos. Habere noverat que perdere non timebat. Isti in se singuli faciendum, illa vivendo in omnibus passa est. Facta mater septem martyrum, septies martyr, a filiis non separata spectando et filiis addita moriendo. » Et cap. vii, ait eam dixisse filio: « Ibi te mihi servabit Christus, unde non tollet Antiochus. » Rursus S. Ambrosius, lib. VII *De Jacob*, cap. xii: « Non sic luna, inquit, inter stellas refugit, ut inter filios mater: et cum eos ad martyrium illuminationatur deduceret, refulgebat, et cum amplexata victores in medio filiorum jaceret. O vere mater adamante fortior, melle dulcior, flore fragrantior! o indissolubile pietatis vinculum! o vere valida charitas sicut mors dura, sicut inferi velis devotiois ac fidei! Nulla tantarum diluvia passionum tum poterunt charitatem excludere, nulla inundare eam flumina tantarum acerbittum. Sicut area in illo mundi diluvio totius orbis spatii innocua ferebatur, ita et tu adversus fluctus tam gravium passionum pietate immobilis restitisti, et cum posses salutem filiorum eligere, noluisti. »

Similis prorsus huic septem Machabeorum martiri fuit S. Felicitas septem filiorum totidemque martyrum mater, quae eosdem peperit caelo quos genuerat terra. Cum enim sub Antonio Imperatore, Publius Præses ei diceret : « Miserere filii tuis, iuvenibus bonis, et flore primæ juventutis florentibus, » respondit Felicitas : « Misericordia tua impietas est, et exhortatio tua crudelitas est. » Et conversa ad filios suos dixit : « Videte, filii, caelum, et sursum aspiciete : ibi vos expectat Christus cum sanctis suis. Pugnate pro animabus vestris, et fideles vos in amore Christi exhibete. » Nec tantum dixit, sed et fecit; nam et ipsa gloriosum obiit martyrii agonem; unde S. Augustinus, serm. 410 *De diversis*, de ea ait : « Pecundior virtutibus quam fetibus; videns certantes in quibus et ipsa certabat, et in omnibus vincens etiam ipsa vincebat. » Et S. Gregorius, hom. 3 *in Evang.* : « Non ergo, inquit, hanc feminam martyrem dixerim, sed plus quam martyrem, quæ septem pignoriis ad regnum præmissis, toties ante se mortua ad penam prima venit, sed pervenit octava. Aspexit mater, et cruciata, et imperterrita, filiorum mortem; spei gaudium tribuit, adhibuit dolorem naturæ. Timuit viventibus, gavisata est morientibus. Optavit nullum post se relinquere, ne si quem haberet superstitem, non posset habere consortem. »

Similis eadem fuit S. Symphora, quæ septem filii uti magistra fidei, ita et dux ad martyrium exsiliit; cuius triumphum septemplex, imo octuplex quotannis recollit Ecclesia die 18 Julii.

Hic ergo gloriosus fuit septem Machabeorum duce matre martyrii triumphus, quem passim Patres miris encomiis celebrant, ut S. Gregorius Nazianzenus, *Orat.* 22, quæ tota est de Machabeis; S. Ambrosius, locis citatis; S. Augustinus, *in epist.* 1 *S. Joannis*, tract. 8, et serm. 409 *De diversis*; S. Cyprianus, lib. IV, *epist.* 6; S. Chrysostomus, hom. *De Nativitate septem Machab.*; Prudentius, hymno *De Romano mart.*; Gaudentius Brianus, tract. *De Machabeis*; S. Leo, serm. *in Nativitate Machabeis*; S. Ephrem, serm. *De morte Victorinus Afer*, in carmine *De Machabeis*; S. Prosper, part. II, *Præf.* cap. xi; S. Bernardus, *epist.* 98; Theophilus Alexandrinus, *epist.* 3 *Paschali*, quem audi : « Quid memorem insignes Machabeorum victorias, qui ne illicitis carnibus vescerent, et communes tangerent cibos, corpora obtulere cruciatibus, totiusque orbis in Ecclesiis Christi laudibus predicantur, fortiores penis, ardentes, quibus comburebantur, ignibus? Victi sunt in eis omnia crudelitatis ingenia, et quidquid ira persecutoris invenerat, patientium fortitudo superavit; inter penas, magis paternæ legis quam dolorum memores. Lacerabantur viscera, tabo et sanie artus diffuebant, et tamen sententia perseverant immobilibus : liber erat animus, et mala præcæta futurorum spe despiciebant. Lassabantur tortores, et non lassabatur fides : frangebantur

ossa, et volubili rota omnis compago nervorum atque artuum solvebatur, et in immensum spirantia mortem incendia consurgebant : plene erant ferventis olei sartagine, et ad fringenda sanctorum corpora terrore incredibili personabant, et tamen inter hæc omnia paradisum animo deambulantes, non sentiebant quid patiebantur, sed quod videre cupiebant. Mens enim Dei timore vallata flammam superat, varios tormentorum sprevit dolores; cumque semel virtuti se tradiderit, quidquid adversi evenerit, calcet et despicit. Qualis fuit Paulus scribens : In iis omnibus superamus per eum qui nos dilexit. » Audi rursum S. Ambrosium, lib. II *De Jacob et vita beata*, cap. XII : « Talis hæc pugna est, ut ille gloriosus vicerit, qui crudelius occisus fuerit. Itaque nemo timuit, nemo trepidavit, nullus ad mortem ex tot fratribus pigrior fuit, sed omnes tanquam ad immortalitatis viam, ita ad mortem per acerba supplicia cucurrerunt. Et mater consona cernens filiorum agmina tanquam pia anima sui membra corporis in filiis offerebat, et per artus proprios videbatur sibi subire tormenta. » Et lib. XI, *epist.* 7 : « Haud deneger Abrahamidarum et Machabeorum concertatus puerorum, quorum alii super flammam caneant, alii cum exureantur, non rogant ut parceretur, sed invehebantur ut amplius persecutor inflammaretur. » Porro S. Cyprianus *De exhort. mart. ad Fortunatum*, Machabeorum fortitudinem exaggerat ex eo quod tam generose Antiocho tyranno insultarint. « Quale, inquit, illud levamentum fuit martyri, quam grande solatium ! in cruciatibus suis non tormenta propria cogitare, sed tortoris sui supplicia prædicare. » De matre vero ista subjungit : « Admirabilis quoque mater, quæ nec sexus infirmitate fracta, nec multiplici cribitate commota, morientes liberos spectavit libenter, nec penas illas pignorum, sed et gloriam computavit, tam grande martyrium deo præbens virtute oculorum suorum, quam præbuerant filii eius tormentis et passione memborum. »

Tropologice, S. Chrysostomus, hom. *de Machab.* docet nos imitari debere Machabeos in robore, ut cum aliqua tentatio nos invadat, cum eis dicamus resolute : « Non faciam, » non violabo legem, non offendam Deum meum : « Quantum illi, inquit, patientiam in periculis corporalibus ostenderunt, tantam nos in passionibus irrationalibus continentiam demonstremus : id est contra iram, et avaritiam, vel inanem gloriæ concupiscentiam divino timore moniti sensibus repugnantes, et consilia diaboli destruentes in nobis. Si enim cupiditatum ignas vicerimus, sicut illi tyrannidis ignem vicerunt, poterimus juxta ipsos et matrem eorum, pari gloria constituti similes haberi. »

Denique singuli hi Machabei martyres militantes et predicantes imminens Antiocho Dei iudicium et supplicium, veri fuerunt vates. Nam Antiochus post triennium gravibus pendensque morbis afflictus interit, ut audiemus cap. 13, 20

filii ejus Eupator vix biennium regnavit interfectus a Demetrio consobriano suo, qui quasi Seleuci filius regnum jure sibi debitum occupavit; itaque omnis Antiochi familia extincta fuit.

Porro Machabei hi Sanctorum catalogo adscripti sunt in Romano martyrologio ad diem primum augusti, ubi sic legitur : « Antiochie passio Sanctorum septem fratrum Machabeorum cum matre sua, qui passi sunt sub Antiocho Epiphane rege ;

horum reliquie Romam translatae in Ecclesia S. Petri ad vincola condita fuerunt. » Quare mirum est nonnullos apud Serarium contendere eas Coloziam Agrippinam esse translata, ubi et horum Machabeorum Ecclesia exstat, quam cum ibi degerem sæpius vidi et visitavi, nisi quis dicat partem earum esse Romæ, partem Colonie; multorum enim Sanctorum facta est hæc reliquiarum distributio.

CAPUT OCTAVUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Judas Machabeus cum sex millibus invocato Deo gentiles mirè exagitat. *Moa*, vers. 16, acrt oratione suos paucos exhortatur, ut animose cum Nicanore confligent, certantem a Deo victoriam sperent. Animati ergo confligent, et Nicanorem prosternant, qui fugiens Antiochiam Dei Israelis fortitudinem ubique celebrat. *Pari robore*, vers. 30, sternit Timotheum, et Bacchidem impietique Callisthenem concremat.

1. Judas vero Machabeus, et qui cum illo erant, introibant latenter in castella; et convocantes cognatos et amicos, et eos, qui permanserunt in Judaismo, assumptes, eduxerunt ad se sex millia vivorum. 2. Et invocabant Dominum, ut respiceret in populum, qui ab omnibus calcabatur, et miseretur templo, quod contaminabatur ab impiis; 3. miseretur etiam exterminio civitatis, quæ esset illico complananda, et vocem sanguinis ad se clamantis audiret; 4. memoraretur quoque iniquissimas mortes parvulorum innocentium, et blasphemias nominis sui illatas, et indignaretur super his. 5. At Machabeus, congregata multitudo, intolerabilis gentibus efficiebatur; ira enim Domini in misericordiam conversa est. 6. Et superveniens castellis et civitatibus improvisus, succendebat eas; et opportuna loca occupans, non paucas hostium strages dabat; 7. maxime autem noctibus ad hujuscemodi excursus ferebatur, et fama virtutis ejus ubique diffundebatur. 8. Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire ac frequentius res eis cedere prospere, ad Ptolemæum ducem Cæsaryæ et Phœnicis scripsit, ut auxilium ferret regis negotiis. 9. At ille velociter misit Nicanorem Patrocli de primoribus amicis, datis ei de permistis gentibus, armatis non minus viginti millibus, ut universum Judæorum genus deleteret, adjuncto ei et Gorgia viro militari, et in bellicis rebus experientissimo. 10. Constituit autem Nicanor ad regi tributum, quod Romanis erat dandum, duo millia talentorum, de captivitate Judæorum suppleret; 11. statimque ad maritimas civitates misit, convocans ad coemptionem Judaicorum mancipiorum, promittens se noaaginta mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam quæ eum ab Omnipotente esset consecutura. 12. Judas autem ubi comperit, indicavit his qui secum erant Judæis, Nicanoris adventum. 13. Ex quibus quidam formidantes, et non credentes Dei justitiæ, in fugam vertebantur; 14. alii vero si quid ei supererant vendebant, simulque Dominum deprecabantur, ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos, priusquam cominus veniret, venderet; 15. et si non propter eos, propter testamentum tamen quod erat ac patres eorum, et propter invocationem sancti et magnifici nominis ejus super ipsos. 16. Convocatis autem Machabeus septem millibus, qui cum ipso erant, rogabat ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent, 17. ante oculos habentes contumeliam, quæ loco saucto ab his injuste esset illata, itemque et ludibrio habitæ civitatis injuriam, adhuc etiam veterum instituta convulsa. 18. Nam illi omnidem armis confidunt, ait, simul et audacia; nos autem in omnipotente Domino qui potest

et venientes adversum nos, et universum mundum uno nutu delere, confidimus. 19. Admouit autem eos et de auxiliis Dei, quae facta sunt erga parentes; et quod sub Sennacherib centum octoginta quinque millia perierunt; 20. et de praelio quod eis adversus Galatas fuit in Babylonia, ut omnes, ubi ad rem ventum est, Macedonibus sociis haesitantibus, ipsi sex millia soli peremerunt centum viginti millia, propter auxilium illis datum de caelo, et beneficia pro his plurima consecuti sunt. 21. His verbis constantes effecti sunt, et pro legibus et patria mori parati. 22. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini, Simonem, et Josephum, et Jonathan, subiectis unicuique millenis et quingentis. 23. Ad hoc etiam ab Esdra lecto illis sancto libro, et dato signo adiutorii Dei, in prima acie ipse dux commisit cum Nicanore. 24. Et facta sibi adiutore Omnipotente, interfecerunt super novem millia hominum; majorem autem partem exercitus Nicanoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt. 25. Pecuniis vero eorum, qui ad emptionem ipsorum venerant, sublatis, ipsos usquequaque persecuti sunt, 26. sed reversi sunt hora conclusi; nam erat ante sabbatum: quam ob causam non perseveraverunt insequentes. 27. Arma autem ipsorum et spolia congregantes, sabbatum agebant; benedictentes Dominum qui liberavit eos in isto die, misericordiam initium stillans in eos. 28. Post sabbatum vero debilibus, et orphanis, et viduis diviserunt spolia; et residua ipsi cum suis habuerunt. 29. His itaque gestis, et communiter ab omnibus facta obsecratione, misericordem Dominum postulabant, ut in finem servis suis reconciliaretur. 30. Et ex his, qui cum Timotheo et Bacchide erant contra se contententes, super viginti millia interfecerunt, et munitiones excelsas obtinuerunt; et plures praedas diviserunt, aequam portionem debilibus, pupillis et viduis, sed et senioribus, facientes. 31. Et cum arma eorum diligenter collegissent, omnia composuerunt in locis opportunis, residua vero spolia Jerosolymam detulerunt; 32. et Philarchen, qui cum Timotheo erat, interfecerunt, virum secleratum, qui in multis Iudeos afflixerat. 33. Et cum epinicia agerent Jerosolymis, eum, qui sacras januas incenderat, id est Callisthenem, cum in quoddam domicilium refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis reddita. 34. Facinorosissimus autem Nicanor, qui mille negotiantes ad Iudeorum venditionem adduxerat, 35. humiliatus auxilio Domini ab his quos nullos existimaverat, deposita veste gloriae per mediterranea fugiens, solus venit Antiochiam, summam infelicitatem de intoritu sui exercitus consecutus. 36. Et qui promiserat Romanis se tributum restituere de captivitate Jerosolymorum, predicabat nunc protectorem Deum habere Iudeos, et ob ipsum invulnerabiles esse, eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

PRIORES septem hujus cap. versus ordine temporis et rei gestae subjungendis sunt versu 1, cap. II, lib. I, ceteri deinde ad finem capitis inferendi videntur inter vers. 37 et 38 ejusdem cap. III.

Hucusque audivimus fortitudinem passivam Iudeorum martyrum, nunc usque ad finem libri audiemus fortitudinem activam Iudeorum militum, puta Iudae Machabaei, et fratrum ejus. « Romanum est, inquietabat ille, fortia agere; at Machabeum, aequae ac Christianum est tam dura pati quam fortia agere. »

1. JUDAS VERO MACHABEUS, etc., EDUXERUNT AD SE SEX MILLIA VIRORUM. — Hicse paucis copiis maximos Antiochi Epiphani prostravit exercitus, tum quia hi erant quasi desperati, qui pro aris et fociis pugnabant, tum quia magna in Deum spe et vocatione praelia inibant: quare Deus eis inviresque addebat; hostibus vero adimebat.

3. ET VOCEM SANGUINIS (Iudeorum innocentium ab Antiocho occisorum, uti audivimus cap. VII et praeced.) AD SE (muta voce instar Abel contra patricidam Cainum) CLAMANTIS AUDIERAT.

8. AT MACHABEUS CONGREGATA MULTITUDINE, INTOLERABILIS (Graece *ἀνεκτότερος*, impatiibilis, intolerandus, quem nemo tolerare, cuius arma et vires nemo sufferre posset, sed omnes iis cederent et succumberent) GENTIBUS EFFICIEBATUR; IRA ENIM DOMINI (qua Iudeorum peccatum hucusque per Antiochum castigarat) IN MISERICORDIAM CONVERSA EST — ut per Judam Iudeos ante victos calcatosque ab Antiocho faceret ejus victores et calcatores. Hoc est quod anno praecedenti ultimus Machabeus exorciatus quasi vates praedixerat Antiocho, cap. VII, vers. 38: « In me, inquit, et in fratribus meis desinet Omnipotentis ira. Hoc enim ut fieret, ipse cum fratribus sua tam heroica

martyrii tolerantia meruere, qua et Iudeorum peccata apud Deum expiarent, ejusque iram in misericordiam et gratiam converterent; qua factum est ut Deus excitaret Judam Machabeum, et quae animos et vires adderet quibus Antiochi copias ubique profligare.

6. ET SUPERVENIENS CASTELLIS ET CIVITATIBUS IMPROVISUS, SUCCENDEBAT EAS. — Hoc enim stratagemata est insignium belli ducum, ut ex improvviso, ideoque noctu in hostes inermes et imparatos, imo somno vinoque sepultos irruant, itaque eos quasi pecora mactent, uti fecit hic Judas. Idem Romanis faciebat Annibal, ac vicissim Romani Annibali, teste Livio, Justino, Plutarcho et aliis.

8. VIDENS AUTEM PHILIPPUS — qui ab Antiocho Jerosolymae gubernator constitutus fuerat, cap. V, vers. 22. paulatim virum ad profectum venire, scilicet Judam in dies victoribus aequae ac animis, viribus et copiis ad eum quasi victorem conducentibus augeri, et proficere, metuens sibi suisque, auxilium petiit a Ptolemeo Praefecto Coelestriae.

9. AT ILLE (Ptolemeus) VELOCITER MISIT NICANOREM PATROCLI (filium), etc., DATIS EI DE PERMIXTIS GENTIBUS, ARMATIS NON MINUS VIGINTI MILLIBUS; — sed postea ad hos longe plures accessere, ut patet, lib. I, cap. III, vers. 38 et 42.

10. CONSTITUIT AUTEM NICANOR (tantis copiis elatus, et certa spe victoria Iudeos omnes quasi devorans) ET REGI (Antiocho) TRIBUTUM QUOD ROMANIS ERAT DANDUM (eo quod Romani ejus patrem Antiochum Magnum bello vicerent, et ad tributum dammassent; summa autem hujus tributi Romanis dandi erant), DUO MILLIA TALENTORUM (ut hoc tributum) DE CAPTIVITATE JUDEORUM SUPPLERET, — ut nimirum totam hanc summam magna ex parte conflaret ex venditione Iudeorum a se captivandorum. Unde incolae Tyri, Sidonis, aliarumque vicinarum convocavit ad Iudaeica mancipia vilissimum pretio coemenda; nimirum.

11. PROHIBENS SE NONAGINTA MANCIA TALENTO (argenti) DISTRACTURUM, — hoc est 500 aureis venditurum, ita ut quodque mancipium non staret nisi quinque aureis cum dimidio; cum aliqui paulo ante Hyrcanus unum juvenem talento, id est 500 aureis, vendidisset, teste Josepho, lib. XII, cap. IV. Haec indignitas et vilipendium pupugit Iudeos, ut ad castra Iudae agminatim confluerent usque ad necem pro lege et libertate pugnaturi. Quare imprudenter id fecit Nicanor irritans Iudeos, ut quasi desperati pugnarent, ideoque ab eis victus caesusque est.

13. NON CREDENTES DEI JUSTITIA, — quod scilicet Deus patronus et vindex foret justae et innocentis Iudeorum causae, et injustum Nicanorem per eos prosterneret.

14. ALII VERO SI QUID EIS SUPERERAT VENDEBANT, — id est castra accedentes, pro patria et fide usque ad mortem animose contra Nicanorem depugnabant.

15. ET SI NON PROPTER EOS, PROPTER TESTAMENTUM TAMEN, QUOD ERAT AD PATRES EORUM, — *q. d.* Dominum deprecabantur ut eos eriperet a Nicanore, non propter sua merita, sed Patrum, puta Abrahae, Isaac, Jacob, etc., quibuscum Deus testamentum, id est pactum, inierat, promittens se eis eorumque posteris fore Deum, id est tutorem et protectorem, si ipsi eum vicissim ut Deum suum colerent.

16. CONVOCATIS AUTEM MACHABEUS SEPTEM MILLIBUS, — Graece *σεξ millibus*; tot enim nominantur vers. 1 et 22, sed septimum millenarium ducebat ipse Judas, reliqua sex mille ejus fratres quasi duces. Ita Sallianus.

ROGABAT NON HOSTIBUS RECONCILIARENTUR, — sed cum eis gererent *ἀσπόμενοι πόλεως*, id est irreconciliabile bellum, ideoque hostibus metendum et formidabile, quale cum Romanis gessit Annibal, qui cum admodum esset puer, ab Hamilcare patre sacrificante ad aras jurejurandum obstructus fuit se, cum primum per etatem liceret, Romanorum fore inimicum, teste Plutarcho in ejus vita. Sic Numantini in Hispania a Romanis per 14 annos obsessi noluerunt eis reconciliari, ideoque 40 millia Romanorum deleverunt; sed tandem a Scipione fame pressi omnia sua et seipsum igne in foro excitato concremarunt. Ita Florus, libro II. Asdrubal Carthaginiensis a Scipione obsesse Praefectus Romanos captivos in membris, oculis, vel linguis, vel digitis, vel plantis mutilavit, itaque vivos praecipitavit per rupes, ne Carthaginiensibus ullam spem veniae a Romanis impetranda relinqueret, sed in solis armis salutem reponeret, ait Appianus. Cum obstinatis enim durum et periculosum est bellum. Tale bellum fidelis quilibet per totam vitam gerere debet cum Lucifero, cum carne et mundo, cum superbia, ira, gula, luxuria, ut nullas pacis conditiones admittat, sed inter necem praelio cum eis assidue confligat.

20. ET DE PRAELIO, QUOD EIS ADVERSUS GALATAS FUIT IN BABYLONIA, UBI AD REM VENTUM EST, MACEDONIBUS SOCIIS HAESITANTIBUS, IPSI SEX MILLIA SOLI PEREVERUNT 120 MILLIA. — Videtur hoc contigisse sub Antiocho primo, qui Seleucii primi post Alexandrum Asiae et Syriae regis filius et successor cognominatus est Soter. Haec enim, ut narrat Appianus in *Syriacis*, Galatas ex Europa Asiam invadentes repulit, idque ope Iudeorum, quibus proinde tam ipse quam ejus filius Antiochus cognomen *θεός*; summam dignitates et privilegia in gratiarum actionem contulerunt, uti narrat Josephus, libro XII, cap. III; Justinus, lib. XXIV et XXV; Plutarchus in *Demetrio*, et alii. Ita Serarius, Mariana et alii.

22. CONSTITUIT ITAQUE FRATRES SUOS DUCES UTRIQUE ORDINI SIMONEM ET JOSEPHUM. — Josephus hic alio nomine Joannes vocatus est libro I, cap. II, vers. 2. Ita Serarius.

23. AD HOC ETIAM AB ESDRA LECTO ILLIS SANCTO

LIBRO. — Esdras hic non fuit verus celebrisque ille scriba qui librum Esdræ conscripsit, sed longe eo posterior, nimirum sacerdos, vel legis doctor insignis, qui ut militibus iturus ad bellum animos, spemque victoriæ adderet, legit eis *Deut.* cap. XXVII, vers. 7, ubi Deus Judæis se rite colentibus certum de hostibus promittit triumphum. Atque id ipsum fieri jusserat Deus ante pugnam, *Deut.* cap. XX, dicens: « Appropinquante prælio stabit sacerdos ante aciem et sic loquetur: Audi, Israel, noli timere, quia Dominus Deus vester in medio vestri est. » Porro Græca habent: *Adhuc etiam Eleazarum, scilicet quartum fratrem suum, constituit Judas belli ducem attributis ei pariter 1500 militibus*; sic enim sex milia militum in quatuor fratres quasi duces distulit, attributa cuique quarta parte, scilicet 1500 militibus. Deinde aliam sententiam subiungunt, quod scilicet Judas quasi Pontifex, et supremus belli dux, ut præcessit, legerit militibus librum Deuteronomii.

ET DATO SIGNO, — id est tessera militari adiutorii sui, *q. d.* Judas suis dedit hanc belli tesseram, quo socii ab hostibus dignoscerentur: « Adjutor suis est Deus. » Hoc fuit omen et causa victoriæ omnium, quod scilicet Judas non in suis, sed in Dei viribus omnem victoriæ spem reponeret: sic Gentiles sæpe hanc belli tesseram dabant: « Nobiseum Deus, » ait Vegetius, lib. III, cap. III. Sic Cyri in bello tessera erat: « Jupiter belli socius et dux, » ait Xenophon, lib. III. Pompeii vero in acie Pharsalica hæc: « Hercules invictus; » Julii Caesaris autem hæc: « Victrix Venus, » teste Appiano, lib. II *De bellis civilibus*. Ita Sanchez, Serrarius, Sallianus et alii.

IPSE DUX (Judas) COMMISSIT (PRÆLIUM) CUM NICANORE.

24. ET FACTO SIBI ADJUTORE ONNIPOTENTI, INTERFECERUNT SUPER NOVEN MILLIA HOMINUM, — reliquis in fugam actis vel captis.

26. SED REVERSI SUNT HORA CONCLUSI, — *q. d.* Hora vespertina, quæ præit sabbatum, ingruente, arcuati et prohibiti sunt insequi hostes fugientes, sabbato enim ex lege eis indicta erat quies; Sabbatum autem incipiebat a pridiana hora vespertina.

28. DEBILES, ET ORPHANIS, ET VIDUIS DIVISERUNT SPOLIA. — Vide hic Judæ et militum charitatem et liberalitatem, qua in gratiarum actionem de victoria a Deo obta spolia in egenos distribuunt, ideoque novas a Deo, qui in gratos est gratior, et in liberales liberalior, victorias obtulerunt: nam vers. 30, e castris Timothei « super viginti millia interfecerunt, et munitiones excelas obtinuerunt, et plures prædas diviserunt. » Hoc Judæorum exemplum narrent ducibus et militi-

bus Christianis eorum confessarii et concionatores, ut illud imitantes simili modo a Deo benedicti, et victoriis cumulari mereantur. Sane Turca cum insignem aliquam de hostibus victoriam obtinuit, solet in gratiarum actionem erigere hospitalem quodpiam ad alendos pauperes, illudque dolare.

29. ET COMMUNITER AB OMNIBUS FACTA OBSECRATIONE (hanc quoque communem litaniam imitatur nostri milites), MISERICORDIEN DOMINUM POSTULABANT, UT IN FINEN SERVIS SUIS RECONCILIARETUR, — ut scilicet hucusque peccatis Judæorum offensus, ideoque eos per Antiochum castigans tandem aliquando precibus communibus placatus flagellum hoc amoveret, eosque ab omni hostium incursu plene planeque liberaret.

30. AQUAS PORTIONES DEBILIBUS, PUPILLIS ET VIDUIS, SED ET SENIORIBUS FACIENTES. — Græce *ἰσχυροῦς*; id est *æquales portiones cum debilibus, pupillis et viduis, et sacerdotibus facientes, q. d.* Spolia dividerunt in duas æquales portiones. Quarum unam milites sibi servarunt, alteram in debiles præsertim, qui in prælio vulnerati, mutilati, debilitati fuerant, item in orphanos et viduas, quorum parentes et mariti in acie ceciderant, distribuunt. Hoc enim piolas, ac parentum et maritorum merita exigebant. Adhæc sacerdotibus, utpote qui erant Deo consecrati, ac pro militibus pugnantibus Deum deprecari fuerant ut eis victoriam largiretur.

32. ET PHILARCHEN QUI CUM TIMOTHEO ERAT INTERFECERUNT. — Philarches non est nomen proprium, sed nomen officii et dignitatis; *φωλαρχος* enim est tribunus tribuum præfectus, estque nomen magistratus in exercitu: *φωλα* enim est tribus, familia, cohors; *ἀρχος* est præfectus, princeps. Ita Sallianus.

33. ET CUM EPINICIA AGERENT JEROSOLYMIS. — Epinicia vocat publica festa, plausus et ovationes ob adeptam victoriam. Tunc pariter in signum triumphi Callisthenem, qui valvas templi igne combusserat, simili igne concremarunt. Justa fuit hæc talionis pœna.

36. PRÆDICABAT (NICANOR VICTUS ET CÆSUS A JUDA) PROTECTOREM DEUM HABERE JUDÆOS, ET OB IPSUM INVULNERABILES (Vatablus *invictos*) ESSE EO QUOD SEQUERENTUR LEGES AB IP SO CONSTITUTAS. — Magnam est hoc ab hoste testimonium.

Dixit hic, Christiane, te in quavis tentatione, conflictu, armum invulnerabilem et invictum fore, si leges Dei custodias. Deus enim erit protector tuus, et te vel illa liberabit, vel per patientiam et magnanimitatem te eadem fortiter sustinere et vincere efficiet, ut majorem tibi certanti et viventi in celo coronam pareat.

CAPUT NONUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Describitur fusa morbus et mors Antiochi Epiphaniæ, quæ breviter descripta fuit, lib. I, cap. vi. Impius ergo a vermicibus corrosus cum fetore intolerabili in montibus exspiravit.

1. Eodem tempore Antiochus inhoneste revertebatur de Perside. 2. Intraverat enim in eam, quæ dicitur Porsepolis, et tentavit exspoliare templum et civitatem opprimere; sed multitudo ad arma concurrente, in fugam versi sunt: et ita contigit ut Antiochus post fugam turpiter rediret. 3. Et cum venisset circa Ecbatanam, recognovit quæ erga Nicanorem et Timotheum gesta sunt. 4. Elatus autem in ira, arbitratur se injuriam illorum qui se fugaverant, posse in Judæos retorquere; ideoque jussit agitari currum suum, sine intermissione agens iter, cœlesti eum judicio perurgente, eo quod ita superbe locutus est se venturum Jerosolymam, et congeriem sepulcri Judæorum eam facturum. 5. Sed qui universa conspicit Dominus Deus Israel, percussit eum insanabili et invisibili plaga. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum, et arara interiorum tormenta; 6. et quidem satis juste, quippe qui multis et novis cruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nullo modo a sua malitia cessaret. 7. Super hoc autem superbia repletus, ignem spirans animo in Judæos, et præcipiens accelerari negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere, et gravi corporis collisione membra vexari. 8. Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbia repletus, et montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in semetipso contestans; 9. ita ut de corpore impii vermes scaturirent, ac viventis in doloribus carnes ejus effluerent, odore etiam illius et fetore exercitus gravaretur. 10. Et qui paulo ante sidera cœli contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fetoris portare. 11. Hinc igitur cepit ex gravi superbia deductus ad agnitionem sui venire, divina admonitus plaga, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. 12. Et cum nec ipse jam fetorem suum ferre posset, ita ait: Justum est subditum esse Deo, et mortalem non paria Deo sentire. 13. Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consequetur. 14. Et civitatem, ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret, ac sepulcrum congestorum faceret, nunc optat liberam reddere; 15. et Judæos, quos nec sepultura quidem se dignos habiturum, sed avibus ac feris diripiendos traditurum, et cum parvulis exterminaturum dixerat, æquales dunc Athemiensibus facturum pollicetur; 16. templum etiam sanctum, quod prius exspoliaverat, optinens donis ornaturum, et sancta vasa multiplicaturum, et pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis præstaturum; 17. super hæc, et Judæam se futurum, et omnem locum terræ perambulaturum, et prædicaturum Dei potestatem. 18. Sed non cessantibus doloribus (supervenerat enim in eum justum Dei iudicium) desperans scripsit ad Judæos in modum deprecationis epistolam hæc continentem: 19. Ortus civibus Judæis plurimam salutem, et bene valere, et esse felices, rex et princeps Antiochus. 20. Si bene valeatis, et filii vestri, et ex sententia vobis cuncta sunt, maximas agimus gratias. 21. Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem meorum benigne, reversus de Persidis locis, et infirmitate gravi apprehensus, necessarium duxi pro communi utilitate curam habere; 22. non desperans memetipsum, sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. 23. Respicens autem quod et pater meus, quibus temporibus in locis supe-

rionibus ducebat exercitum, ostendit qui post se susciperet principatum: 24. ut si quid contrarium accideret, aut difficile nuntiaretur, scientes hi qui in regionibus erant, cui esset rerum summa derelicta, non turbarentur. 25. Ad hæc considerans de proximo potentes quoque et vicinos temporibus insidiantes, et eventum expectantes, designavi filium meum Antiochum regem, quem sæpe recurrens in superiora regna multis vestrum commendavi; et scripsi ad eum quæ subjecta sunt. 26. Oro itaque vos et peto, memores beneficiorum publice et privatim, ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. 27. Confido enim eum modeste et humane acturum, et sequentem propositum meum, et communem vobis fore. 28. Igitur homicida et blasphemus pessime percussus, et ut ipse alios tractaverat, peregre in montibus miserabili obitu vita functus est. 29. Transferebat autem corpus Philippus collectaneus ejus, qui metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit.

Mors hæc Antiochi brevis narrata fuit lib. I, cap. vi, sed hic fusius recensetur ad Judæorum ab eo afflictorum consolationem, et ad perpetuum vindictæ divinæ in impios et sacrilegos exemplum.

2. INTRAVERTIT ENIM IN EAM (provinciam sive regionem et ditionem Persidis) quæ (a primaria ejus urbe sive metropoli) dicitur PERSEPOLIS (Græcè; nam Hebræice dicitur Elam sive Elymais, ut patet cap. vi, lib. I, vers. 4, quam Pererius, lib. IX in Daniel. ad illa: « Et sine manu conteretur, » arbitratur fuisse Susan. q. d. — Antiochus ingressus est ditionem Persepolis cum exercitu, ipsamque primariam ejus urbem, quæ pariter Persepolis sive Elymais dicebatur, oppugnare aggressus est; sed a civibus ad omnia concurrentibus repulsus fuit, imo magna suorum clade affectus: « Cives enim recedentem persecuti sunt, ita ut plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet, » ait Josephus, lib. XII, cap. XIII.

ET TENTAVIT EXPULSARE TEMPLUM — Diane, quod est illis regionibus augustissimum, ait Plinius, lib. VI, cap. XXVI, XXVII. Ita Josephus, Polybius, et S. Hieronymus in cap. XI Daniel. 36, ex Diodoro: licet Appianus in Syriacis, dicat fuisse templum Venæris.

3. ET CUM VENISSET CIRCA ECBATANAM (celeberrimam Persidis civitatem) RECOGNOVIT (ex nuntiis et litteris ad se missis) quæ ERGA NICANOREM ET TIMOTHEUM (duces suos) GESTA SUNT — a Juda Machabæo, quod scilicet ipse eos prostraverit, occiderit et fugarit.

4. SE VENTURUM JEROSOLYMAN ET CONGERIEM SEPULCRI JUDÆORUM EAM FACTURUM. — Græcè quod eum faceret *παραθήσει*, id est cœmeterium in quod multorum virorum cadavera congeri solent, q. d. Antiochus jactavit se suorum cladem a Judæis acceptam ulturum, ac Jerusalem ita funditus eversurum, ut tota urbs futura sit funerum et cadaverum Judæicorum sepulcrum.

5. DEUS ISRAEL PERCUSSIT EUM INSANABILI ET INVISIBILI PLAGA, (scilicet acerbissimis viscerum doloribus, eo quod) NOVIS CRUCIATIBUS ALIORUM (Machabæorum) TORSERAT VISCERA, — ut sequi-

tur, ac gravissima melancholia et cholera. Addit S. Hieronymus loco citato ex Diodoro, eum « quibusdam phantasis et terroribus versum in amentiam. » Exterius autem percussit eum morbo pediculari, profluvio carniam, fetore intolerabili, ut dicitur vers. 9.

7. PRÆCIPUUS ACCELERARI NEGOTIUM (in agitando curru ut cito perveniret Jerosolymam), CONTIGIT ILLUM IMPETU RENTEM DE CURRU CADERE, ET GRAVI CORPORIS COLLISIONE MEMBRA VEXARI. — Rem fusus probabiliter narrat Gorionides, lib. III, cap. XXII: « Contigit autem, inquit, cum jam vehere- tur, et comitaretur exercitum suum, ut currus ejus transiret contra elephantem quemdam, et elephas vociferari inciperet, atque ex barrili ejus equi terreterentur, calcitrarent et subverterentur, eum, caderetque Antiochus de curru, et confingerentur omnia ossa ejus siquidem erat homo gravis et crassus.

9. ITA UT DE CORPORE IMPII VERMES (pedionii) SCATURIRENT. — Hic morbus a medicis vocatur phthiasis, id est morbus pedicularis, quo vermes hi ex corpore ebullunt, illudque fædo horrore et intoleranda prurigine erodunt et consumunt. Oritur subinde naturaliter ex delicata dulcique corporis complexionem, vel nutritione, aut ex sordibus et putredine, uti fit in pauperibus; sed sæpe supernaturaliter Deus eum infligit superbis, blasphemis, sacrilegis, ac persecutoribus et tor-toribus fidelium et sanctorum, uti eum infligit Herodi Ascalonite, qui fuit Christi persecutor et infanticida, teste Josepho, lib. XVII, cap. viii, et ejus nepoti Herodi Agrippæ, eo quod populo sibi acclamanti « vox Dei et non hominis, » applausisset, ac Jacobum Apostolum occidisset, occisurum et Petrum in Angelus cum liberasset, Acto-rum xii, 23, et Maximiano Imperatori aeri Christianorum tortori, teste Eusebio, lib. VIII, cap. XVIII, et Juliano apostate, teste Sozomene, lib. V, cap. viii, et Himerico Wandalarum regi Ariano, cujus trucebant in Orthodoxos sævitiam, indeque dei vindictam et phthiasim fuscè enarrat Victor Uticensis libris tribus, quos de Wandalea persecutione conscripsit; item Joanni Calvino,

utpote heresiarche in Deum, Christum et Sanctos blasphemio, uti scribit Bolsecus, nec diffidetur Beza in ejus Vita, qui et plura majoraque addit: « Tam variis, inquit, eum et multiplicibus morbis cruciatum fuisse, ut plane sit incredibile; hemi-crania scilicet, hemorrhoidibus ulcerosis, sanguine excrementillo, quartana, podagra, calculo et colica. » Ita

« Sequitur superbos ultor a tergo Deus, » ut canit Tragedus, et sæpe occinit S. Scriptura.

12. ET CUM NEC IPSE JAM FORTIOREM SUUM FERRE POSSET, ITA AIT: JUSTUM EST SUBDITUM ESSE DEO, ET MORTALEM NON PARIA DEO SENTIRE. — Morbis hisce exorciatus superbus Antiochus in se rediit, et seipsum agnovit, quod scilicet stulte se Deum estimasset, ac Deo vero equare voluisset, utpote homo Deo, mortalis immortalis, infirmus omnipotenti, temporarius æterni, ideoque Deus percussit eum phthiasis, ut disceret diceretque cum Job, cap. XVII: « Putredini dixi: Pater meus es, mater mea, et soror mea vermis. » Et cum Davide: « Ego autem sum vermis, et non homo, opprobrium hominum, et abjectio plebis, » Psal. XXI. Et illud alterius sancti: « Vermis vermem querit. » Sic ostendit Deus se exaudivisse orationem septimi Machabæi martyris, cujus hæc ante triennium in cruciatibus ultima fuit vox, cap. VII, vers. 37: « Invocans Deum maturius genti nostræ propitium fieri, teque cum tormentis et verberibus confiteri, quod ipse est Deus solus. » Martyrium enim Machabæorum contigit anno Græcorum 143, Antiochi nono; mors vero ejusdem contigit anno Græcorum 149, ut dictum est lib. I, cap. VI, vers. 16, qui fuit Antiochi decimus tertius et ultimus.

13. ORABAT AUTEM HIC SEQUESTER DOMINUM A QUO NON ESSET MISERICORDIAM CONSECUTURUS; — quia hæc ejus confessio, penitentia et oratio fuit tormentis coacta et extorta, nec ex amore, sed ex servili timore procedebat. Tantum enim orabat Deum ad hoc, ut cruciatibus ab eo immissis liberaretur, non autem eo fine ut vitam mutaret, Deoque vere et sincere serviret. Similis fuit penitentia Pharaonis sentientis plagas a Mose inflictas, Exodi x, 46, et Saulis, I Reg. xv, 24 et 30, et Achab Regis Israel, III Reg. xxi, 29, et Nabuchodonosor, Daniel. iv, 31, licet de ultimo hoc dubitare liceat. Rursum esto Antiochum sincere penituisse, sed actum veræ contritionis ex amore Dei elucisisset, itaque animam suam salvasset; tamen misericordiam quam petebat, puta liberationem a cruciatibus, non fuisse consecutus. Jam enim fixum decretumque erat Deo ipsum ob immania scelera hisce cruciatibus usque ad mortem punire. Simili modo Esau licet penitens, patris benedictionem et jus primogeniturse deperditum recuperare non potuit; nam ut dicitur Hebr. xii, 17: « Postea cupiens hereditare benedictionem, reprobatum est; non enim invenit penitentiam locum quaquam cum lacrymis inquisisset eam. »

15. ÆQUALES NUMC ATHENIENSIBUS FACTURUM POL-LICETUR, — nimirum *ἀρβύρα*, ait Josephus, id est suis legibus propriisque institutis libere viventes, ut faciebant Athenienses, licet jam Antiocho et Antiochenis subiecti. Hoc enim summe optare Judæos sciebat Antiochus.

17. SUPER HEC ET JUDÆUM SE FUTURUM, ET OMNEM LOCUM TERRÆ PERAMBULATURUM, ET PREDICATURUM DEI POTESTATEM. — Dixit hæc Antiochus fide et simulate, quia coactus Dei flagellis: quare, si ea subduxisset Deus, ipse ad ingenium rediisset juxta illud vulgi:

Dæmon languebat, monachus tunc esse volebat.
Ast ubi convaleuit, mansit ut ante fuit.

Illudere ergo voluit impius Deo, sed ab eo illusus fuit. Non enim intendebat illa præstare quæ hic dicit et promittit.

18. SED NON CESSANTIBUS DOLORIBUS (SUPERVENI-RAT ENIM IN EUM JUSTUM DEI JUDICIUM,) q. d. Deus justo suo judicio plane decreverat eum ob sacrilegia cruciare usque ad mortem), DESPERANS (de dolorum levamine, et sanitate recuperanda æque ac de Dei gratia et salute æterna) SCRIPSIT AD JU-DÆOS, ut iis viventibus filium suum unicum Antiochum Eupatorem sibi successorem relinquere-t, eique regnum assuretaret. Sciebat enim se illud eripuisse Demetrio Seleuci senioris fratris sui filio, ac proinde Demetrium, qui loco sui obses Romæ detinebatur, audita sua morte illico in Asiam advolaturum, ut regnum jure sibi debi-tum occuparet, ac Eupatorem puerum, ad quem non pertinebat, ab eo excluderet, uti et factum est; nam Demetrius Eupatorem cum Lyta occi-dit, et regnum sibi vindicavit. Quocirca Antiochus hisce litteris id impedire volens nihil effecit, sed tam esse quam filius justo Dei judicio reg-num cum vita perdidit.

Vide hic magnificentiam, magnificamque poten-tiam Dei nostri, qua tumidum et indomabilem Antiochum, qui videbatur sibi, terre, mari et cælo imperare, uno viscerum dolore ita sternit, ut non tantum sibi, sed et Judæis, quos plane despexerat, supplex fiat. Sic Pharaonem supplicem fecit Moisi, Saulem Samueli, Nabuchodonosorem Danieli.

20. MAXIMAS AGNUS GRATIAS. — Græcæ habent: *Deo ago maximas gratias in calo spem habens, et ego languide jacens vestri honoris benevole recordatus sum.*

23. RESPICIENS AUTEM QUOD ET PATER MEUS, etc. — q. d. Sicut pater meus Antiochus Magnus rex prudentissimus, et in vos summe benevolus, teste Josepho, lib. XII, cap. III, peregre proficiscens, declaravit heredem suum, ut si quid humanitas ei contigisset, ille ipsi succederet; sic ego patris exemplum secutus vobis declaro heredem regni mei meum filium Antiochum Eupatorem, peto-que ut in eo fovendo tuendoque vestrum auxilium conferatis.

23. CONSIDERANS POTENTES QUOSQUE, ET VICINIS TEMPORIBUS INSIDIANTES, — ut si videant regem mortuum putent tempus esse opportunum ad regnum occupandum. Notat suum ex fratre Seleuco nepotem Demetrium, cui jure regnum debebatur, ut dixi vers. 18.

26. MEMORIS BENEFACTORUM. — Hic patet fictio et adulatio Antiochi. Splendide enim mentitur jactans sua in Judæos beneficia, cum in eos omne maleficio genus exercuerit.

27. SEQUENTEM PROPOSITUM MEUM, — ut in vos sit benevolus, sicut ego deinceps esse propono. Fugit et simulat benevolentiam, cum fuerit malevolus in Judæos, et hanc patris malevolentiam in Judæos secutus fuit filius Eupator.

ET COMMUNE (id est comem, familiare, affabilem, benignum, benevolum) VOBIS FORE.

28. PEREGRE IN MONTIBUS — circa Echatanam, ut dictum est vers. 3, in oppido Tabes, ait S. Hieronymus in cap. xi *Danielis*. Ibi ergo in montibus Persidis et Mediæ mortuus est Antiochus. Licet enim ipse pergeret Babylonem, ut dictum est lib. I, cap. vi, vers. 4, tamen cruciatus crescente,

eo pervenire non potuit; sed in montibus obiit. Hic fuit funestissimus exitus Antiochi Epiphanis impii, blasphemii, sacrilegi, alhei, et deorum omnium contemptoris, qui proinde expersus fuit Antichristi typus et prodromus.

Porro cavendus est hic error Josephi. Ipse enim, lib. XIV, cap. xvii, citans Polybium dicentem Antiochum ob hoc periisse, quod conatus sit Dianæ templum expilare, eum redarguit: « Voluisse enim tantum, inquit, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. » Erras, o Josephi; nam omnis virtus æque ac vitium, indeque meritum et demeritum in voluntate consistit: actus enim externus in se non est liber, idcirco omnem suam libertatem, ac bonitatem, vel malitiam trahit, et sicut ab interno voluntatis actu bono vel malo. Bonus autem actus quilibet dignus est laude et premio, malus vero vituperio et supplicio. Verum, si Antiochus perit quod voluerit expilare templum Dianæ, multo magis perit eo quod reipsa expoliavit templum Dei veri Jerosolymæ, ibique tot et tantas strages dedit, quot et quantas hucusque audivimus.

CAPUT DECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Judas Machabæus templum ab Antiocho pollutum expurgat. Inde, vers. 9, Antiocho Epiphanis vita functo succedit filius Antiochi Eupator, sub quo Ptolemæus Macer justitiam tenax et Judæorum amicus veneno occiditur. Adhæc, vers. 14, Gorgias a Judæis prostigatur aque ac Idumæi et proditores. Denique, vers. 24, Machabæus Angelorum ductu prosternit, occiditque Timotheum, Chæream, et Apollonium, Deoque Epithimæ concinit.

1. Machabæus autem, et qui cum eo erant, Domino se protegente, templum quidem et civitatem recepit; 2. aras autem, quas alienigenæ per plateas extruxerant, itemque delubra demolitus est, 3. et purgato templo, aliud altare fecerunt; et de igitis lapidibus igne concepto sacrificia obtulerunt post biennium, et incensum, et lucernas, et panes propositionis posuerunt. 4. Quibus gestis, rogabant Dominum prostrati in terram, ne amplius talibus malis inciderent; sed et, si quando peccassent, ut ab ipso mitius corriperebantur, et non barbaris ac blasphemis hominibus traderentur. 5. Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purificationem fieri, vigesima quinta mensis, qui fuit casleu. 6. Et cum lætitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quod ante modicum temporis, diem solemnem tabernaculorum in montibus et in speluncis more bestiarum egerant. 7. Propter quod thyrsos, et ramos virides, et palmas præferebant ei, qui prosperavit mundari locum suum. 8. Et decreverunt communi præcepto et decreto, universæ genti Judæorum, omnibus annis agere dies istos. 9. Et Antiochi quidem, qui appellatus est Nobilius, vitæ excessus ita se habuit. 10. Nunc autem de Eupatore Antiochi impii filio quæ gesta sunt narrabimus, breviantes mala quæ in bellis gesta sunt. 11. Hic enim suscepto regno, constituit super negotia regni Lysiam quemdam, Phœnicis et Syriæ militiæ principem. 12. Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer, justitiam tenax erga Judæos esse constituit, et præcipue propter iniquitatem quæ facta erat in eos, et pacifice agere cum eis. 13. Sed ob hoc accusatus ab

amicis apud Eupatorem, cum frequenter proditor audiret, eo quod Cyprum creditam sibi a Philometore deseruisset, et ad Antiochum Nobilem translatus etiam ab eo venisset, veneno vitam fluivit. 14. Gorgias autem, cum esset dux locorum, assumptis advenis frequenter Judæos debellabat. 15. Judæi vero, qui tenebant opportunas munitiones, fugatos ab Jerosolymis suscipiebant, et bellare tentabant. 16. Hi vero qui erant cum Machabæo, per orationes Dominum rogantes ut esset sibi adiutor, impetum fecerunt in munitiones Idumæorum, 17. multaque vi insistentes, loca obtinuerunt, occurrentes interemerunt, et omnes simul non minus viginti millibus trucidaverunt. 18. Quidam autem, cum confugissent in duas turres valde munitas, omnem apparatus ad repugnandum habentes, 19. Machabæus ad eorum expugnationem, relicto Simone, et Josepho, itemque Zachæo, eisque qui cum ipsis erant satis multis, ipse ad eas, quæ amplius perurgebant, pugnas conversus est. 20. Hi vero qui cum Simone erant, cupiditate ducti, a quibusdam qui in turribus erant, suasi sunt pecunia; et septuaginta millibus didrachmis acceptis, dimiserunt quosdam effugere. 21. Cum autem Machabæo nuntiatum esset quod factum est, principibus populi congregatis, accusavit quod pecunia fratres vendidissent, adversariis eorum dimissis. 22. Hos igitur proditores factos interfecit, et confestim duas turres occupavit. 23. Armis autem ac manibus omnia prospere agendo, in duabus munitionibus plus quam viginti millia peremit. 24. At Timotheus, qui prius a Judæis fuerat superatus, convocato exercitu peregrina multitudinis, et congregato equitatu Asiæ, advenit quasi armis Judæam capturus. 25. Machabæus autem, et qui cum ipso erant, appropinquante illo, deprecabantur Dominum, caput terra aspergentes, lumbosque ciliis præcincti, 26. ad altaris crepidinem provoluti, ut sibi propitiis, inimicis autem eorum esset inimicus, et adversariis adversaretur, sicut lex dicit: 27. Et ita post orationem, sumptis armis, longius de civitate procedentes, et proximi hostibus effecti, resederunt. 28. Primo autem solis ortu utrique commiserunt; isti quidem victoria et prosperitatis sponsorem cum virtute Dominum habentes; illi autem ducem belli animam habebant. 29. Sed, cum vehemens pugna esset, apparuerunt adversariis de caelo viri quinque in equis, frenis aureis decori, ducatum Judæis præstantes; 30. ex quibus duo Machabæum medium habentes, armis suis circumseptum incolumem conservabant; in adversarios autem tela et fulmina jaciebant, ex quo et cæcitate confusi et repleti perturbatione cadebant. 31. Interfecti sunt autem viginti millia quingenti, et equites sexcenti. 32. Timotheus vero confugit in Gazaram presidium munitum, cui præerat Chæreas. 33. Machabæus autem, et qui cum eo erant, lætantes obsederunt presidium diebus quatuor. 34. At hi qui intus erant, loci firmitate confisi, supra modum maledicebant, et sermones nefandos jactabant. 35. Sed cum dies quinta illucesceret, viginti juvenes ex his qui cum Machabæo erant, accensi animis propter blasphemiam, viriliter accesserunt ad murum, et feroci animo incidentes ascendebant; 36. sed et alii similiter ascendentes, turres portasque succedere aggressi sunt, atque ipsos maledicos vivos concremare. 37. Per continuum autem biduum presidio vastato Timotheum occultantem se, in quodam repertum loco peremerunt; et fratrem illius Chæream et Apollonem occiderunt. 38. Quibus gestis, in hymnis et confessionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Israel, et victoriam dedit illis.

Prior pars purgati templi, a versu 1 ad 9 ordine temporis collocanda est, lib. I, cap. iv, post vers. 35. Cætera hujus capituli, imò et capituli xi ac xii, inserenda sunt lib. I, cap. xvi, ante vers. 48. Purgatio enim templi facta a Juda, licet hic post mortem Antiochi Epiphanis narretur, tamen ante eam contigit, nimirum anno Græcorum 148, ut patet lib. I, cap. iv, vers. 52. Antiochus vero

mortuus est anno 149 Græcorum, ut dictum est lib. I, cap. xvi, vers. 16.

3. ET DE IGNITIS LAPIDIBUS IGNE CONCEPTO SACRIFICIA OBTULERUNT. — Per ignitos lapides Saliarius et Mariana intelligunt silices et similes, ex quibus inter se collisus facile ignis excutitur in subjectum fomitem, exceptusque accenditur, uti natura per quotidie facimus. Verum Græce est πυρρο-